

A 1300 I/2

ZESZYTY NAUKOWE
POLITECHNIKI WROCŁAWSKIEJ

Nr 10

CHEMIA
II

WROCŁAW 1955
PAŃSTWOWE WYDAWNICTWO NAUKOWE

SPIS TREŚCI

1. Dionizy Smoleński i Władysław Czuba, *Badania nad zależnością własności materiału wybuchowego od jego składu i budowy* 5
2. Jerzy Schroeder, *Badania nad wpływem różnych dodatków na kinetykę reakcji azotowania węgla wapniowego* 13

ZESZYTY NAUKOWE
POLITECHNIKI WROCŁAWSKIEJ
Nr 10

CHEMIA
II

WROCŁAW 1955
PAŃSTWOWE WYDAWNICTWO NAUKOWE

REDAKTOR ZESZYTÓW NAUKOWYCH
POLITECHNIKI WROCŁAWSKIEJ

Igor Kisiel

REDAKTOR DZIAŁU
Zofia Skrowaczewska

PAŃSTWOWE WYDAWNICTWO NAUKOWE — WROCŁAW 1955

Nakł. 800+184. Ark. wyd. 6,75, druk. 5,25	Oddano do składania 13. VIII. 1955 r.
Papier druk. sat. kl. V, 70 g 70 × 100	Podpisano do druku 29. XI. 1955 r.
Cena zł 13,50	Druk ukończono w grudniu 1955 r.
Nr zam. 1054/55	F-6-2468

WROCŁAWSKA Drukarnia naukowa

BADANIA NAD ZALEŻNOŚCIĄ WŁASNOŚCI MATERIAŁU
WYBUCHOWEGO OD JEGO SKŁADU I BUDOWY*DIONIZY SMOLEŃSKI, mgr inż., prof. Katedry Związków Azotowych II**WŁADYSŁAW CZUBA, mgr inż., st. asystent I Katedry Chemii Organicznej*

Porównane zostały własności wybuchowe 3,5-dwunitopirydyny i 3,5-dwunitro-2-hydroksypirydyny z własnościami wybuchowymi związków o podobnej budowie, jak *m*-dwunitrobenzen i 2,4-dwunitrofenol. Własności 3,5-dwunitopirydyny porównano również z własnościami związków o podobnym bilansie tlenowym: 2,4,6-trójnitoluenu i 1,2,5,8-czteronitronaftalenu. Porównane zostały efekty na przebiecie płytek ołowianych, temperatura pobudzenia oraz wrażliwość na pobudzenie materiałem inicjującym.

Zależność między składem i budową strukturalną związku a jego własnościami wybuchowymi była już badana wielokrotnie. Spośród ostatnich prac na ten temat, prace Stettbachera [1] i Löthropa [2] traktują zagadnienie w sposób odmienny; pierwszy większą wagę przywiązuje do budowy związku, drugi uważa, że zasadnicze znaczenie ma bilans tlenowy.

Dla wyjaśnienia związku między budową chemiczną a własnościami wybuchowymi Plec [3] stworzył teorię eksplozoforów i auksoplozów, teorię analogiczną do teorii chromoforów i auksochromów Witta. Auksoplozy modyfikują własności wybuchowe spowodowane obecnością eksplozoforów. Na zasadzie swej teorii Plec przebadiał 11 klas związków organicznych i podzielił wszystkie związki na 8 grup. W teorii Pleca terminy eksplozoforów i auksoplozów nie są ściśle zdefiniowane i mają małe znaczenie praktyczne.

Lothrop i Handrick podali podobną teorię. Grupy nadające związkom organicznym własności wybuchowe nazwali oni plozoforami i podzielili je na pierwotne i wtórne. Inne grupy modyfikujące własności wybuchowe nazwali auksoplozami. Pierwszorzędowe plozofory są to grupy estrowe kwasu azotowego, nitrowe w związkach aromatycznych i alifatycznych oraz nitraminowe; drugorzędowe plozofory to takie grupy, jak np. azowe, nitrozowe, azydowe, nadtlenowe itp. Lothrop i Handrick uważają, że siła materiału wybuchowego dla związków zawierających tylko pierwszorzędowe plozofory jest wprost proporcjonalna do bilansu tlenowego. Według nich spalanie idzie tak daleko, jak tylko jest możliwe utlenianie. Najsilniejszymi materiałami wybuchowymi będą więc związki zawierające pierwszorzędowe plozofory o zerowym bilansie tlenowym,

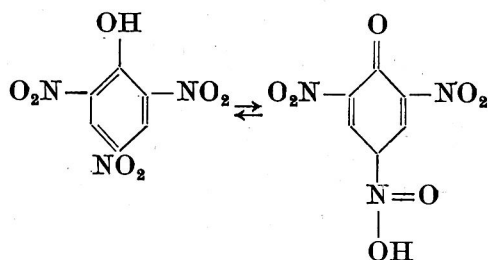

niezależnie od ich budowy. Wpływ drugorzędowych płożorów na siłę materiału wybuchowego jest nieregularny. Lothrop i Handrick nie wyjaśnili wpływu grup auksołożowych, jak $-\text{OH}$, $-\text{COOH}$, $-\text{NH}_2$, $-\text{CH}_3$ itp. na własności wybuchowe. Wykazali oni na szeregu przykładów, że wrażliwość związku wzrasta silnie ze wzrostem bilansu tlenowego i posiada maksimum przy bilansie tlenowym równym zeru.

Inne stanowisko zajmuje Stettbacher, który nie pomija znaczenia bilansu tlenowego dla oceny własności wybuchowych, ale za najważniejszą uważa budowę związku chemicznego. Jako przykład mogą służyć różne pod względem budowy estry kwasu azotowego z jednej strony, a nitrozwiązki aromatyczne z drugiej strony. Estry mają zdolność detonacji dopiero przy bilansie tlenowym większym niż 45%, gdy tymczasem związki nitroaromatyczne detonują przy niedoborze tlenu dwukrotnie większym. Zjawisko to tłumaczy Stettbacher zakładając, że jedno- lub wielopierścieniowe układy aromatyczne posiadają właściwość ułatwiającą rozpad i przyspieszającą detonację. Zapoczątkowanie reakcji rozpadu w jednym miejscu pierścienia przenosi się na cały układ. Napięcie panujące w aromatycznym pierścieniu ma tak znaczny wpływ na własności wybuchowe, że wystarczy już niewielki impuls oksydacyjny, aby doprowadzić związek do wybuchu. Dlatego bilans tlenowy w związkach aromatycznych może być dużo mniejszy niż w związkach łańcuchowych.

Własności wybuchowe związków aromatycznych zależą od ilości grup nitrowych. Robertson [4] wykazał, że zwiększenie ilości grup nitrowych wprowadzonych do pierścienia aromatycznego nie powoduje zwiększenia energii wewnętrznej o stałą wartość. Wielkość tej energii jest różna i zależy od położenia wprowadzonych grup względem innych. Najsilniejszy efekt występuje wówczas, gdy grupy nitrowe znajdują się w położeniu orto względem siebie.

Stettbacher zbadał też wpływ innych grup, jak np. $-\text{OH}$, $-\text{CH}_3$ na własności wybuchowe i doszedł do następujących wniosków: grupa hydroksylowa odgrywa podwójną rolę, z jednej strony obniża energię detonacji, z drugiej zaś zwiększa wrażliwość związku. W obecności dwu grup hydroksylowych, np. w przypadku trójnitrorezorecyny związek jest uboższy w energię, ale za to wrażliwy. Stettbacher sądzi, że powodem tego jest przejście w formę chinoidową, podobnie jak u kwasu pikrynowego:

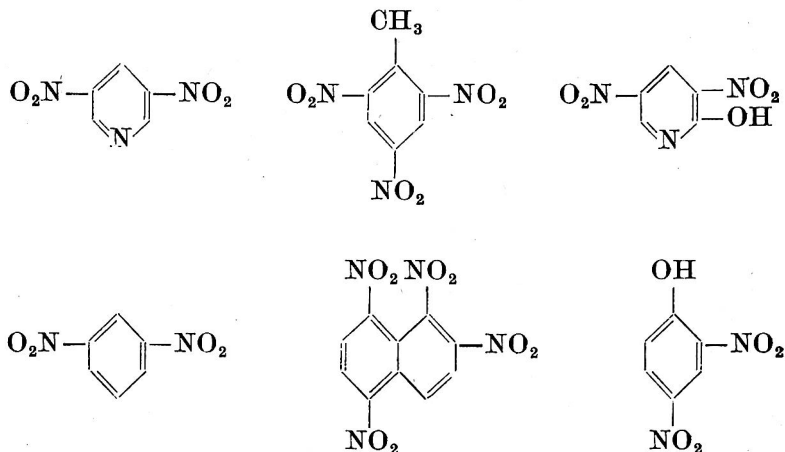

Powiększenie bilansu tlenowego przez wprowadzenie grupy hydroksylowej nie prowadzi do zwiększenia siły wybuchu; zwiększa jedynie wrażliwość. Stettbacher uważa dalej, że obecność grupy metylowej zwiększa energię wybuchu i szybkość detonacji. Na przykład trójnitroksylen posiadający prawie taki sam bilans tlenowy jak m-dwunitrobenzen, a dużo niższy od trójnitrotoluenu, zbliża się swymi własnościami wybuchowymi do własności trójnitrotoluenu, a nie dwunitrobenzenu. Stettbacher mówi o labilizującym wpływie trzeciej grupy nitrowej oraz dalszych takich grup przy porównaniu tetrylu i czteronitroaniliny.

Porównanie związków o podobnej budowie i związków o podobnym bilansie tlenowym może naświetlić, od czego zależą własności wybuchowe, czy jedynie od bilansu tlenowego, czy również od jego budowy.

Do takiego porównania użyte zostały nitrowe pochodne benzenu i naftalenu jako związki o znanych własnościach wybuchowych i nitrowe pochodne pirydyny — związki o nieznanymi własnościach wybuchowych.

Z sześciu teoretycznie możliwych dwunitropochodnych pirydyny 3,5-dwunitropirydyna jest jedynym znanym połączeniem. Oprócz 3,5-dwunitro-2-hydroksypirydyny znana jest jeszcze 3,5-dwunitro-4-hydroksypirydyna. Te nitrowe pochodne pirydyny mają budowę podobną do nitrowych pochodnych benzenu, jak m-dwunitrobenzen i 2,4-dwunitrofenol. Bilans tlenowy pochodnych pirydyny jest jednak lepszy i zbliżony jest do bilansu tlenowego takich związków, jak 2,4,6-trójnitrotoluenu i 1,2,5,8-czteronitronaftalenu. Podobieństwa te skłoniły nas do porównania własności wybuchowych 3,5-dwunitropirydyny z własnościami m-dwunitrobenzenu, trójnitrotoluenu i czteronitronaftalenu, a własności 3,5-dwunitro-2-hydroksypirydyny z własnościami 2,4-dwunitrofenolu.

CZĘŚĆ DOŚWIADCZALNA

3,5-dwunitropirydyny nie można otrzymać na drodze bezpośredniego nitrowania pirydyny, bo nawet w bardzo drastycznych warunkach nitrowania pirydyny (oleum) otrzymujemy z bardzo małą wydajnością 3-nitropirydynę. Dopiero metoda opracowana przez E. Płażka [5] dała możliwość otrzymania większej ilości powyższego związku, jak również 3,5-dwunitro-2-hydroksypirydyny.

Do obliczenia bilansu tlenowego użyto następującego wzoru:

$$\text{bilans tlenowy w \%} = \frac{\left[-1600 \left(2x + \frac{y}{2} - z \right) \right]}{\text{ciężar drobinowy}},$$

gdzie

x — ilość atomów węgla,

y — ilość atomów wodoru,

z — ilość atomów tlenu.

Wartości bilansu tlenowego podane są w tablicy I.

Tablica I

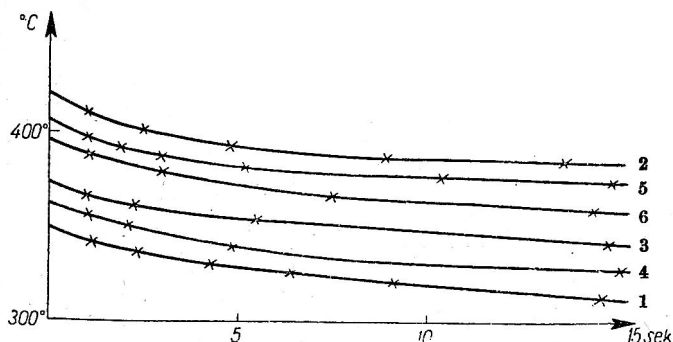
Lp.	Nazwa związku	Wzór sumaryczny	Ciężar cząsteczkowy	Bilans tlenowy	Temperatura topnienia w °C
1	3,5-dwunitropirydyna	$C_5H_3N_3O_4$	169,15	— 71%	105—106
2	m-dwunitrobenzen	$C_6H_4N_2O_4$	168,11	— 95,5%	89—90
3	2,4,6-trójnitoluen	$C_7H_5N_3O_6$	227,3	— 73,9%	78
4	1,2,5,8-czteronitronaftalen	$C_{10}H_4N_4O_8$	308,16	— 72,5%	198—199
5	3,5-dwunitro-2-hydroksypirydyna	$C_5H_3N_3O_5$	185,1	— 56,2%	176
6	2,4-dwunitrofenol	$C_6H_4N_2O_5$	184,11	— 78%	113—114

Wykonanie badań

Badanie na przebicie płytek ołowianych

Badanie to zostało przeprowadzone w sposób podobny do badań zdolności inicjującej inicjujących materiałów wybuchowych. Próba polegała na zdetonowaniu 1 g badanego materiału, zaprasowanego do gęstości

1,35 g/cm³ w spłonce umieszczonej na płytce ołowianej o wymiarach 50×50×6 mm. Ładunek zawierał oprócz badanego materiału podsypkę z 200 mg pentrytu i 30 mg azydku i był inicjowany za pomocą lontu czasowego. Otrzymane przebiecie i rysy na płytce ołowianej zostały porównane ze sobą. Otrzymane wyniki obrazuje rys. 1 oraz tablica II.

Rys. 2. Temperatury pobudzenia

1) dwunitropirydyna 3) trotyl 5) dwunitrohydroksypirydyna
2) dwunitrobenzen 4) czteronitronaftalen 6) dwunitrofenol

Tablica II

Lp.	Nazwa związku	Głębokość przebiecia	Średnica otworu.		Objętość otworu
			górnego	dolnego	
1	3,5-dwunitropirydyna	—	12,5 mm	4 mm	1,386 cm ³
2	m-dwunitrobenzen	nie detonuje w tych warunkach			
3	trójnitrotoluen	—	14 mm	6 mm	1,982 cm ³
4	czteronitronaftalen	—	12,5 mm	4,5 mm	1,422 cm ³
5	dwunitrohydroksypirydyna	—	11 mm	2,5 mm	0,955 cm ³
6	dwunitrofenol	4,5 mm	11 mm	—	0,597 cm ³

Pomiar temperatury pobudzenia

Badanie to zostało przeprowadzone dwiema metodami:

- 1) metodą klasyczną,
- 2) według D. Smoleńskiego.

Wyniki pomiarów podaje tablica III oraz rys. 2, na którym ekstrapolowano krzywe do czasu równego zero.

Badanie wrażliwości na pobudzenie wybuchowym materia- łem inicjującym

Wrażliwość na pobudzenie określono używając coraz to mniejszych ilości pentrytu potrzebnego do całkowitego zdetonowania badanego materiału. Jako miarę wrażliwości przyjęto najmniejszą ilość pentrytu, przy której pięć próbek po 1 g materiału wybuchowego zaprasowanego do gęstości 1,2 g/cm³ detonuje całkowicie. Badanie przeprowadzone zostało w następujący sposób: w spłonce z zaprasowanym 1 g badanego materiału umieszczano coraz to mniejsze ilości pentrytu oraz każdorazowo 30 mg azydku. Całość była inicjowana za pomocą lontu czasowego.

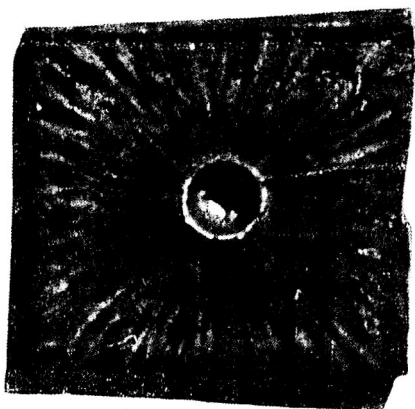
Tablica III

Lp.	Nazwa związku	Temperatury pobudzenia			Minimalna ilość pentrytu
		metodą klasyczną	według D. Smoleńskiego	$t = 0$	
1	dwunitopirydyna	nie daje, wrze w 270—280°	342°	350°	60 mg
2	dwunitrobenzen	295°	411°	420°	500 mg
3	trójnitrotoluen	305°	365°	373°	5 mg
4	czteronitronaftalen	275°	358°	364°	10 mg
5	dwunitrohydroksypirydyna	285°	398°	408°	100 mg
6	dwunitrofenol	280°	388°	398°	130 mg

Wnioski z badań

Zestawiając wyniki otrzymane podczas badania na przebicie, widzimy, że nitrowe związki aromatyczne, jak dwunitopirydyna, czteronitronaftalen i trójnitrotoluen, posiadające podobne bilanse tlenowe, dają podobne efekty. Trójnitrotoluen przewyższa dwa pozostałe, tzn. czteronitronaftalen i dwunitopirydynę. Lepszy efekt na przebicie trójnitrotoluen można tłumaczyć, jak Stettbacher, labilizującym wpływem trzeciej grupy nitrowej lub wpływem grupy metylowej, pomimo tego, że nitrotoluen ma z tych trzech związków najgorszy bilans tlenowy.

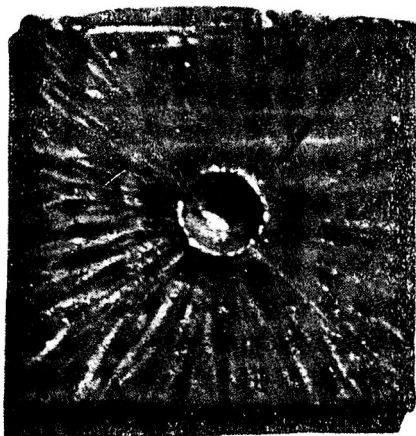
Temperatury pobudzenia nie wykazują dla tych trzech związków zasadniczych różnic. Dopiero badanie wrażliwości na pobudzenie wykazuje, że wrażliwość trójnitrotoluen i czteronitronaftalenu jest kilkakrotnie większa od wrażliwości dwunitopirydyny. Badania temperatury pobudzenia metodą

1

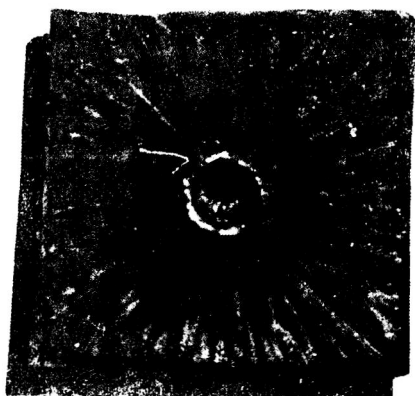
2

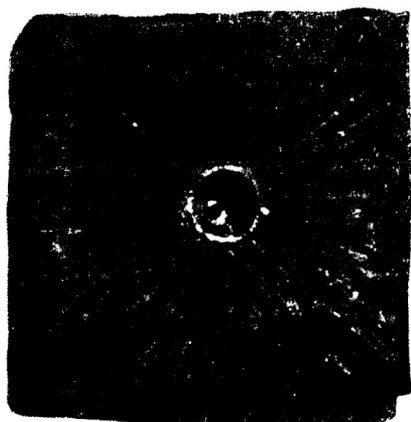
3

4

5

6

Rys. 1

- 1) 3,5-dwunitropirydyna
- 2) m-dwunitrobenzen
- 3) trójnitrotoluen

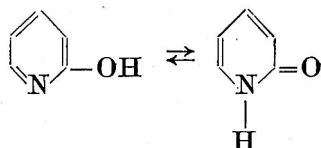
- 4) 1,2,5,8-czteronitronaftalen
- 5) 2-hydroksy-3,5-dwunitropirydyna
- 6) 2,4-dwunitrofenol

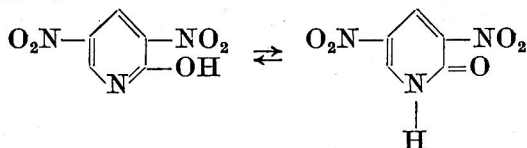
klasyczną u dwunitropirydyny nie dały wyniku, bowiem w temperaturze około 270-280°C cała próbka oddestylowała. Godną uwagi jest dość niska temperatura pobudzenia dwunitropirydyny, otrzymana według D. Smoleńskiego.

Podobieństwo budowy dwunitrobenzenu i dwunitropirydyny nie pociąga za sobą podobieństwa własności wybuchowych. Zasadniczą rolę przy porównaniu tych dwu związków odgrywa bilans tlenowy.

Porównując natomiast dwunitropirydynę i dwunitrohydroksypirydynę z dwunitrobenzenem i dwunitrofenolem, widzimy, że wprowadzenie grupy hydroksylowej do pierścienia benzenowego zmienia własności wybuchowe, a mianowicie u dwunitrofenolu próba na przebicie była pozytywna, podczas gdy dwunitrobenzen w tych warunkach wcale nie detonował. Dwunitrofenol posiada niższą temperaturę pobudzenia od dwunitrobenzenu i kilkakrotnie lepszą wrażliwość. Natomiast obecność grupy hydroksylowej przy pierścieniu pirydynowym daje wręcz odwrotne wyniki: obserwujemy zmniejszenie efektu na przebicie, podwyższenie temperatury pobudzenia i zmniejszenie wrażliwości na inicjowanie. Nienormalne zachowanie się dwunitrohydroksypirydyny można by tłumaczyć zdolnością do izomeryzacji. Jak wiadomo, 2-hydroksypirydyna występuje również w postaci 2-pirydonu [6]:

Również u dwunitrohydroksypirydyny można przypuścić powstanie takiego pirydonu, a nie układu chinoidowego, proponowanego np. dla kwasu pikrynowego przez Stettbachera:

Powstanie takiego pirydonu może tłumaczyć to anormalne zachowanie się dwunitrohydroksypirydyny.

Porównanie własności wybuchowych nitrowych pochodnych pirydyny z nitrowymi pochodnymi benzenu wykazało, że na własności wybuchowe jakiegoś związku nie wpływa jedynie jego bilans tlenowy, ale należy uwzględnić również budowę tego związku.

LITERATURA

- [1] A. Stettbacher, Zeitschr. Schiess- und Sprengstoffwesen **11** (1916) 75, 112, 135, 13 (1918) 225, 247.
- [2] W. C. Lothrop i G. R. Handrick, Chem. Rev. **44** (1949) 419.

- [3] W. Plec, *Żurn. Obszcz. Chimmii* **5** (1935) 173.
[4] R. Robertson, *Journ. Chem. Soc. London* **119** (1921) 1—29.
[5] E. Płażek, *Rec.* **72**, (1953) 569.
[6] H. Specker i H. Gawrosch, *Ber.* **75** (1942) 1376.
[7] H. Maier-Bode i J. Altpeter, *Das Pyridin und seine Derivate* (1934).
[8] K. Auvers, *Ber.* **65** (1930) 2111.

Katedra Związków Azotowych II

I Katedra Chemii Organicznej

Wpłynęło 2. II. 1955 r.

ИССЛЕДОВАНИЯ ЗАВИСИМОСТИ СВОЙСТВ ВЗРЫВЧАТОГО ВЕЩЕСТВА ОТ ЕГО СОСТАВА И СТРОЕНИЯ

Сравнены взрывчатые свойства 3,5-динитропиридина, 3,5-динитро-2-окси-пиридина и сходных по строению м-динитробензола и 2,4-динитрофенола. 3,5-динитропиридин сравнен также с соединениями, обладающими сходным кислородным балансом, т. е. 2,4,6-тринитротолуолом и 1,2,5,8-четыренитронафталином. Сравнены эффекты пробивания свинцовых фольг, температура возбуждения и чувствительность на возбуждение инициирующим веществом.

3,5-динитропиридин дает пробивной эффект примерно как тринитротолуол и четыренитронафталин, но его чувствительность на возбуждение меньше, а температура возбуждения мала. Присутствие гидроксильной группы в динитро-оксипиридине влияет на взрывчатые свойства в направлении обратном по сравнению с динитрофенолом и динитробензолом, так как в случае 3,5-динитро-2-окси-пиридина наблюдается уменьшение пробивного эффекта, повышение температуры возбуждения и уменьшение чувствительности. Аномальное поведение динитро-оксипиридина объяснено способностью к образованию 3,5-динитро-2-пиридона.

INVESTIGATIONS CONCERNING THE RELATION BETWEEN THE PROPERTIES OF EXPLOSIVES, ITS COMPOSITION AND STRUCTURE

The explosive properties of 3,5-dinitropyridine were compared with explosive properties of compounds of similar structure like m-dinitrobenzene and 2,4-dinitrophenol. The properties of 3,5-dinitropyridine and some compounds of similar, oxygen content, like 2,4,6-trinitrotoluene and 1,2,5,8-tetranitronaphthalene were compared. They were compared lead plate tests, temperatures of explosion and explosive sensitivities by using initiators.

It was found a similar effect for lead plate test of 3,5-dinitropyridine, trinitrotoluene and tetranitronaphthalene but explosive sensitivity and explosion temperature of the first were lower. Presence of hydroxy group in dinitrohydroxypyridine causes a change of explosive properties of dinitropyridine in a quite different way when compared to dinitrophenole and dinitrobenzene. It was observed for 3,5-dinitro-5-hydroxypyridine lowering of effect of lead plate test, raising of explosion temperature and lowering of sensitivity. Exceptional behaviour of dinitrohydroxypyridine is explained by facility of 3,5-dinitro-2-pyridine formation.

BADANIA NAD WPŁYWEM RÓŻNYCH DODATKÓW NA KINETYKĘ REAKCJI AZOTOWANIA WĘGLIKA WAPNIOWEGO

JERZY SCHROEDER, mgr inż., docent Katedry Technologii Nieorganicznej

W badaniach nad wpływem różnych dodatków na kinetykę reakcji azotowania węgla wapniowego zastosowano metodę termograwimetryczną przy użyciu wagi sterowanej elektromagnetycznie. Badania wykazały: a) ujemny wpływ dodatku dolomitu, b) ujemne działanie żelaza niezależnie od ilości tego dodatku wymieszanego z karbidem, c) uzyskano potwierdzenie znanego faktu, że sposób wprowadzenia fluorku wapnia do karbidu nie wpływa na przebieg procesu azotowania, d) stwierdzono, że korzystny wpływ chlorku wapnia rośnie z jego stężeniem w karbidzie, e) stwierdzono, że sposób wprowadzenia tego dodatku do karbidu odgrywa decydującą rolę. Wyniki tych badań w zestawieniu ze znanymi już faktami pozwalają na wysunięcie twierdzenia, że chlorek wapnia razem z cyjanamidkiem wapnia „katalizującym” proces azotowania oraz z siarczkiem wapnia, działającym w tym przypadku jako inhibitor, tworzą grupę substancji, które w tym procesie działają podobnie, jak katalizatory w reakcjach jednofazowych. Substancje należące do tej grupy działają intensywniej, gdy są wtopione w karbid, a nie tylko mechanicznie z nim wymieszane.

1. CEL PRACY

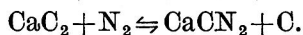
Praca ta, poprzez systematyczne badania nad wpływem różnych dodatków na szybkość azotowania karbidu wapniowego, miała na celu znalezienie sposobów i dróg prowadzących do usprawnienia produkcji azotniaku oraz do podniesienia wydajności procesu azotowania karbidów niskoprocentowych, tzn. takich, jakie obecnie są dostarczane oddziałowi produkującemu azotniak.

Pracę tę podjęto jesienią 1952 r. na życzenie wysunięte ze strony przemysłu. Była ona i jest nadal wykonywana w ścisłym porozumieniu z Instytutem Syntezy Chemicznej w Gliwicach, a szczególnie z Oddziałem Chorzowskim tego Instytutu, który jest stale informowany o postępach prac nad tym tematem.

2. PODSTAWY TEORETYCZNE

Produkcja azotniaku polega na działaniu azotem na karbid wapniowy w temperaturze około 1100° C. Karbid stosowany w technice do otrzymywania azotniaku zawiera od około 70% do około 80% węgla wapniowego oraz tlenek wapnia i stosunkowo drobne ilości takich zanieczyszczeń, jak Al_2O_3 , Fe_2O_3 i SiO_2 .

Węgiel wapniowy reaguje z azotem w myśl równania

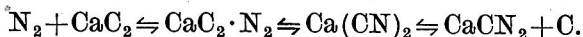
Powstający w czasie reakcji grafit zabarwia azotniak na kolor ciemnoszary. Czysty cyjanamidek wapniowy jest barwy śnieżnobiałej. Otrzymywany produkt zawiera:

około	20—22% N
„	20% CaO
„	12% C
„	5% Al_2O_3 , Fe_2O_3 i SiO_2

oraz całą ilość wprowadzonego do karbidu dodatku, który posiada własność przyspieszania procesu azotowania (np. CaF_2 lub CaCl_2).

Reakcja wiązania azotu przez węgiel wapniowy jest reakcją egzotermiczną. W temperaturze 1100° C ciepło wiązania azotu wynosi 67070 cal [1].

Azotowanie węgla wapniowego jest reakcją odwracalną, zdążającą do stanu równowagi. Mechanizm tej reakcji dotychczas nie jest w pełni wyjaśniony. Najprawdopodobniej [2] najpierw tworzy się cyjanek wapniowy, który następnie przechodzi w cyjanamidek. Całość tego procesu można schematycznie przedstawić w następujący sposób [3]: najpierw następuje adsorpcja azotu w miejscach aktywnych karbidu, następnie tworzenie cyjanku wapniowego jako produktu pośredniego, a wreszcie rozkład cyjanku z utworzeniem cyjanamidku wapniowego w myśl równania

Za przyjęciem tworzenia się cyjanku jako produktu pośredniego przemawiają następujące fakty:

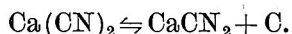
1. Przez gwałtowne schłodzenie azotowanego karbidu otrzymuje się produkt zawierający również i cyjanek.

2. Podczas azotowania węgla wapniowego zawsze otrzymuje się produkt mniej lub więcej spieczony, nawet jeżeli proces ten prowadzi się w tak niskiej temperaturze jak 800° C. Wskazuje to na przejściowe

pojawienie się fazy ciekłej. Ponieważ temperatura eutektyczna układu $\text{CaC}_2\text{—CaCN}_2\text{—C}$ (w obecności CaO) wynosi 1146°C , a żaden ze składników tego układu nie posiada tak niskiej temperatury mięknięcia, można więc sądzić, że fazę ciekłą stanowi cyjanek wapniowy posiadający temperaturę topności 640°C .

3. Przez azotowanie węgla wapniowego z zastosowaniem topników i pod ciśnieniem 55 atm można otrzymać cyjanek wapnia bez konieczności gwałtownego schładzania.

Teoria tworzenia się cyjanku wapniowego jako produktu pośredniego znalazła potwierdzenie w wynikach badań nad układem [4]:

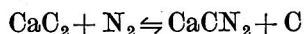

Rozpad cyjanku wapniowego do cyjanamidku jest reakcją egzotermiczną ($\Delta H_{\text{obl.}} = -38,5 \text{ kcal}$), a więc w zakresie wyższych temperatur równowaga jej przesunąć się będzie w kierunku cyjanku wapniowego. Stwierdzono, że w układzie tym w zakresie temperatur powyżej 1164°C istnieją trzy fazy:

1. Faza gazowa składająca się z par cyjanku wapniowego.
2. Faza stała, którą stanowi węgiel.
3. Faza ciekła złożona z roztworu $\text{Ca}(\text{CN})_2\text{—CaCN}_2$.

Skład układu jest jednoznaczna funkcją temperatury. W miarę wolnego opadania (jednakże nie poniżej temperatury 1164°C) lub podnoszenia temperatury ustala się stosunek $\text{Ca}(\text{CN})_2\text{:CaCN}_2$, odpowiadający równowadze dla danej temperatury. W układzie ochłodzonym do temperatury 1164°C zaczyna się pojawiać stały cyjanamitek wapniowy jako nowa, czwarta już faza. A więc w myśl reguły faz, przy dwóch składnikach niezależnych układ staje się niezmienny. Przy dalszym odprowadzaniu ciepła temperatura pozostaje bez zmian aż do chwili całkowitego wydzielienia się stałego cyjanamidku wapnia. Jest to wywołane egzotermicznością reakcji rozpadu cyjanku wapniowego do cyjanamidku. Poniżej temperatury 1164°C stosunkowo drobne ilości cyjanku wapniowego mogą istnieć tylko w formie kryształów mieszanych z cyjanamidkiem wapnia. Dodatki fluorku lub chlorku wapnia obniżają temperaturę topności układu.

Badania H. H. Francka i H. Heimanna [5] nad równowagą reakcji wiązania azotu przez węgiel wapniowy doprowadziły do stwierdzenia, że układ

poniżej około 20% stopnia azotowania jest układem dwuzmiennym, gdyż z tworzącego się CaCN_2 i niezazotowanego jeszcze CaC_2 powstaje stały roztwór. Przy średnim stopniu zazotowania w granicach od 20 do 85% w temperaturze około $1145\text{—}1160^\circ\text{C}$ prężność azotu nad układem jest

jednoznaczną funkcją temperatury, a więc układ jest jednozmienny. Przy zazotowaniu powyżej 85% układ znowu staje się dwuzmienny, ponieważ pozostały węgiel wapnia tworzy roztwór stały z cyjanamidkiem. Tylko przy średnim zazotowaniu mamy do czynienia z układem składającym się z czterech faz. Jest to wywołane ograniczoną wzajemną rozpuszczalnością węgla i cyjanamidu wapniowego. W związku z tym, w tym zakresie zazotowania występują, jako odrębne fazy, roztwory stałe CaC_2 — CaCN_2 i CaCN_2 — CaC_2 , a oprócz tego C i N. Poniżej 20% i powyżej 85% stopnia zazotowania układ staje się układem trójfazowym.

H. H. Franck i H. Heimann ustalili, że w zakresie średniego stopnia zazotowania w stanie równowagi prężność azotu nad cyjanamidkiem zmienia się wraz ze wzrostem temperatury w sposób następujący (do temperatury topliwości):

Temperatura °C	950	1000	1050	1080	1100	1130	1146
Ciśnienie mm Hg	5	12	26	40	60	98	130

oraz powyżej tego punktu:

Temperatura °C	1146	1150	1170	1200	1240
Ciśnienie mm Hg	130	135	154	183	220

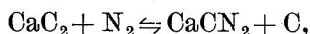
Stosowane w technice takie dodatki przyspieszające proces azotowania karbidu, jak chlorek czy fluorek wapniowy, powodują obniżenie prężności azotu nad cyjanamidkiem wapniowym [1].

Temperatura °C	Ciśnienie azotu w mm Hg	
	bez dodatków	z 20% dodatkiem CaF_2
1000	12	10
1100	50	30
1200	183	52

Dodatki te równocześnie powodują obniżenie temperatury topliwości:

Układ	Temperatura topliwości w °C
CaC_2 — CaCN_2 — (CaO)	1146
CaC_2 — CaCN_2 — (CaO) — CaF_2	953
CaC_2 — CaCN_2 — (CaO) — CaCl_2	730

A. Cochet [6] w swych termograwimetrycznych badaniach nad równowagą reakcji azotowania węgla wapniowego stwierdził, że w granicach temperatur 1200–1390° C przeważa reakcja:

powyżej zaś 1400° C reakcja:

Stwierdził on również na podstawie wyników swoich własnych badań oraz badań innych autorów, że w zakresie temperatur do około 1130° C można otrzymać produkt zawierający do 29% azotu. Przy azotowaniu w wąskim zakresie temperatur od 1130 do 1200° C zawartość azotu w produkcie gwałtownie spada, czego skutkiem jest to, że w technice otrzymuje się produkty zawierające około 22% azotu. W zakresie temperatur od 1200 do 1500° C zawartość azotu w produkcie maleje, jednakże już nie tak gwałtownie. W temperaturach powyżej 1500° C rozkłada się cyjanamdek wapniowy w znacznym stopniu, a powyżej 1600° C wapń powstający z tego rozkładu całkowicie wysublimowuje.

W procesie azotowania węgla wapniowego można wyodrębnić cztery etapy:

1. Pierwszy etap to tzw. *okres indukcji reakcji azotowania*, która w tym okresie przebiega opornie. Prawdopodobnie początkowe hamowanie reakcji azotowania jest rezultatem procesu tworzenia się zarodków nowej fazy.

2. Następny etap to *okres reakcji pierwszego rzędu*, której stałą szybkości określa się równaniem:

$$k = \frac{1}{\Delta t} \cdot \ln \frac{a}{a-x}$$

lub

$$k = \frac{2,303}{\Delta t} \cdot \log \frac{a}{a-x},$$

gdzie:

k — stała szybkości reakcji,

a — ilość azotu teoretycznie możliwa do związania,

x — ilość azotu związana w czasie Δt .

3. W następnym okresie szybkość reakcji prawdopodobnie zależna jest od szybkości dyfuzji azotu poprzez materiał zazotowany.

4. Wreszcie czwarty, końcowy etap, zwany okresem doazotowywania, charakteryzuje się nadzwyczaj powolnym wiązaniem stosunkowo drobnych już ilości azotu.

Zagadnienie wpływu dodatków na szybkość azotowania karbidu wapniowego było tematem prac szeregu autorów z Polzeniuszem [7], Bredigiem [8, 9], Foersterem [10] i Franckiem [11] na czele.

Rodak nasz F. E. Polzeniusz stwierdził korzystny wpływ dodatku CaCl_2 na szybkość azotowania, a wynalazek jego (patent D. R. P. 163 320 z dnia 11. 11. 1901) dał podstawę do opracowania metody otrzymywania azotniaku w piecu tunelowym, która znana jest w literaturze pod nazwą metody Polzenius-Krauss.

Stosowanie fluorku wapniowego zabezpieczył w 1906 r. ochroną patentową F. Carlson (patent brytyjski E. P. 15 445).

A. Fra ck wraz ze współpracownikami uzyskali ochronę patentową dla stosowania azotniaku jako dodatku przyspieszającego wiązanie azotu przez karbid (patent D. R. P. 293 308).

W praktyce przemysłowej jako dodatki przyspieszające azotowanie karbidu stosuje się CaF_2 , CaCl_2 i CaCN_2 .

Stwierdzono, że korzystnie wpływa również dodatek BaCl_2 , LiCl , NaCl , KCl , AlCl_3 oraz węgla aktywnego sporządzonego z cukru. Podczas stosowania jako dodatków NaCl i KCl prócz cyjanamidku wapniowego tworzy się również cyjanek wapniowy.

Hamująco na przebieg reakcji azotowania wpływają Na_2SO_4 , MgSO_4 , CaSO_4 i $\text{Ca}_3(\text{PO}_4)_2$ oraz tlenki glinu, magnezu, krzemu i żelaza. Natomiast dodatek koksu nie daje żadnego efektu.

Dodatni wpływ chlorku i fluorku wapniowego polega, jak już była o tym mowa, na obniżaniu prężności azotu nad cyjanamidkiem wapniowym i obniżaniu temperatury topliwości układu $\text{CaC}_2\text{—CaCN}_2\text{—CaO}$. Prócz tego przy stosowaniu tych dodatków otrzymuje się azotniak bardziej miękki, co obniża koszty mielenia.

Dodatek azotniaku (cyjanamidku wapniowego) prawie zupełnie likwiduje okres indukcji przez wprowadzenie przed rozpoczęciem procesu azotowania fazy, która ma powstać w wyniku przebiegu tego procesu.

H. H. Franck i H. Endler [12] stwierdzili, że jest rzeczą obojętną, czy fluorek dodaje się do karbidu na drodze mechanicznego wymieszania, czy też wtopienia w karbid. Maksimum przyspieszenia badacze ci uzyskali przy 2% dodatku CaF_2 . Dalsze powiększanie ilości tego dodatku nie wpływa już na szybkość procesu wiązania azotu. Natomiast cyjanamitek wapnia stopiony z węglikiem wapniowym działał znacznie intensywniej aniżeli wprowadzony przez mechaniczne wymieszanie. Badacze ci stwierdzili również, że szybkość azotowania rośnie wraz ze wzrostem ilości dodawanego cyjanamidku wapniowego. Porównują oni rolę dodawanego cyjanamidku z działaniem katalizatorów w reakcjach jednofazowych, gdzie działanie to jest proporcjonalne do stężenia katalizatorów. Natomiast wpływ fluorku przyrównują do działania katalizato-

rów w reakcjach wielofazowych, jako niezależny od stężenia tego dodatku. Został również stwierdzony przez tych badaczy ujemny wpływ siarczku wapniowego na szybkość wiązania azotu przez karbid i to tym bardziej ujemny, im większą ilość tego dodatku zastosuje się.

Podobnie jak sam mechanizm reakcji azotowania węgla wapniowego, tak i rola dodatków przyspieszających bieg tego procesu nie jest dotychczas w pełni wyjaśniona.

Na szybkość procesu azotowania wpływa w znacznej mierze stopień rozdrobnienia karbidu. Im większe rozdrobnienie, tym szybszy przebieg azotowania.

Wzrost temperatury wpływa korzystnie na szybkość procesu azotowania karbidu. W okresie reakcji pierwszego rzędu przy podniesieniu temperatury o 10° stała szybkości reakcji rośnie o 15–18% [1]. Mimo korzystnego wpływu wzrostu temperatury na kinetykę procesu azotowania nie powinno się przekraczać temperatury 1130°C ze względów, które zostały wyjaśnione przy okazji omawiania termodynamiki reakcji azotowania węgla wapniowego.

3. OPIS METODY ZAPŁONOWEJ

Azotniak wytwarza się u nas metodą zapłonową (Franck-Caro), która w najogólniejszych zarysach przedstawia się następująco: Wypływający z pieców elektrycznych karbid odbiera się do panwi żeliwnych pojemności około 1 tony. Panwie z karbidem przetacza się do hali, zwanej chłodnią, gdzie pozostawia się je zależnie od pory roku na czas od 8 do 16 godzin. Następnie panwie wraz z karbidem przenosi się za pomocą kranu elektrycznego na wagę. Tutaj doważa się dodatki przyspieszające proces azotowania. W naszym przemyśle stosuje się około 10% dodatek azotniaku oraz około 1% dodatek fluorytu. Panwie z blokami karbidu i doważonymi dodatkami przetacza się na łamacze szczękowe. Karbid kruszy się na gorąco, tzn. pozostaje on w chłodni tak długo, aż przy rozkruszeniu wewnątrz bloku karbidowego osiągnie temperaturę ciemnego żaru. Łamanie karbidu na gorąco uniemożliwia lub utrudnia reakcję węgla wapniowego z wilgocią zawartą w powietrzu — reakcję prowadzącą do wywiązywania się acetyleny. Kruszenie wstępne przeprowadza się na łamaczach szczękowych i walcach. Karbid pokruszony wraz z dodatkami przenosi się za pomocą konwojera kubelkowego do zasobników nad młynami. W celu zabezpieczenia się przed eksplozją wszystkie dalsze operacje aż do momentu napełnienia reaktorów (zwanych koszami) mielonym karbidem przeprowadza się w atmosferze beztlenowej; tak więc zasobniki na karbid kruszony, młyny i transportery ślimakowe mielonego karbidu wypełnione są azotem. Szczególnie ważne jest utrzymywanie w młynach nadciśnienia azotu wysokości kilku milimetrów słupa wody.

Wymagany jest wysoki stopień rozdrobnienia odpowiadający maksimum 10% pozostałości na sicie o 4900 oczkach na cm^2 .

Mlewo opuszczające młyny transportuje się ślimakami do punktów napełniania reaktorów. Cylindryczne kosze (reaktory) o średnicy zweżającej się ku dołowi sporządzone są z perforowanej blachy. Przed napełnianiem kosze wyściela się fałdowanym papierem, u góry zakłada ramę, utrzymującą w położeniu centrycznym żelazną rurę o średnicy zweżającej się ku dołowi, waży się i następnie napełnia mielonym karbidem. Stosuje się kosze o pojemności około 2 ton karbidu. Po napełnieniu kosz jest powtórnie ważony, a po zważeniu wstawia się go za pomocą kranu elektrycznego do pieca.

Piec składa się z żelaznego płaszcza, wewnątrz wymurowanego kształtkami szamotowymi, oraz z pokrywy. W pokrywie zaopatrzonej w dwa uchwyty znajduje się jeden otwór umieszczony centrycznie, służący do wstawiania i umocowywania elektrody, oraz jeden lub dwa zamykane otwory do odpowietrzania i ewentualnie do obserwacji. U dołu pieca znajduje się przewód z zaworem i manometrem, doprowadzający azot.

Kosz wypełniony mielonym karbidem po umieszczeniu w piecu spoczywa na pierścieniu wspornym, przyłączonym do jednego z doprowadzeń prądu.

Po umieszczeniu kosza w piecu zdejmuje się ramę przytrzymującą centrycznie umieszczoną rurę żelazną o średnicy 35 mm, po wyjęciu której pozostaje w karbidzie kanał sięgający dna kosza. Następnie zakłada się pokrywę dokręcając ją śrubami zawiasowymi do pieca i poprzez środkowy otwór wstawia w uformowany kanał karbidowy tzw. elektrodę, która jednym końcem styka się z dnem kosza, a drugim jest umocowana do pokrywy pieca przyłączonej do jednego z doprowadzeń prądu. Elektrodę stanowi pręt węglowy o średnicy około 10 mm, na obu końcach zaopatrzony w rurki grafitowe sklezione z prętem węglowym masą elektrodową. Po założeniu elektrody i przepłukaniu pieca azotem włącza się prąd elektryczny.

Do ogrzewania pieców stosuje się prąd zmienny o napięciu około 80 V i natężeniu 60–150 A. Rozżarzona elektroda nagrzewa ściany kanału karbidowego inicjując reakcję azotowania. Gdy ściany kanału nagrzewają się do temperatury około 1000°C , co zwykle trwa około 2 godz., wyłącza się prąd i wyjmuje elektrodę. Wywiązujące się ciepło reakcji nagrzewa dalsze partie karbidu, tak że proces azotowania przebiega już dalej bez doprowadzania ciepła z zewnątrz. Czas nagrzewania prądem elektrycznym zależy od rodzaju karbidu, a zwłaszcza od ilości zawartego w nim węgla wapniowego, od charakteru zanieczyszczeń, od rodzaju dodatków, stopnia rozdrobnienia itd.

Czas przebywania 2-tonowego reaktora w piecu wynosi około 36 godz., w tym proces azotowania trwa około 30 godz., reszta przypada na chłodzenie zazotowanego materiału.

Następnie zdejmuje się pokrywę, kosz zaś po wyciągnięciu z pieca przenosi się na wagę. Różnica ciężarów po i przed azotowaniem oraz wynik analizy określający procentową zawartość węgla wapniowego w azotowanym karbidzie dają podstawę do obliczenia tzw. wydajności z wywagi (β). Kosze z azotniakiem przewozi się do hali zwanej chłodnią azotniaku.

Azotniak produkowany tą metodą w koszach 2-tonowych zawiera jeszcze około 2% CaC_2 . W celu usunięcia resztek niezazotowanego węgla wapniowego bloki azotniaku kruszy się na łamaczach szczękowych lub młotowych, miele w młynach w atmosferze bezolejowej, a następnie poddaje się tzw. procesowi odgazowania. Proces ten prowadzi się w obrotowych bębnach zwanych odgazownikami, do których doprowadzany jest w sposób ciągły mielony azotniak surowy i wstrzykiwana równocześnie taka tylko ilość wody, aby nastąpił rozkład CaC_2 . Po odgazowaniu azotniak zawiera jeszcze do 0,02% CaC_2 , którego zawartość spada po upływie doby do około 0,01%.

4. CZĘŚĆ DOŚWIADCZALNA

OPIS APARATURY

W badaniach nad kinetyką azotowania karbidu wapniowego stosowano dotychczas metodykę polegającą na pomiarach zmian ciśnienia azotu znajdującego się w zamkniętej przestrzeni reakcyjnej, w której umieszczano próbki karbidu poddawanego procesowi azotowania.

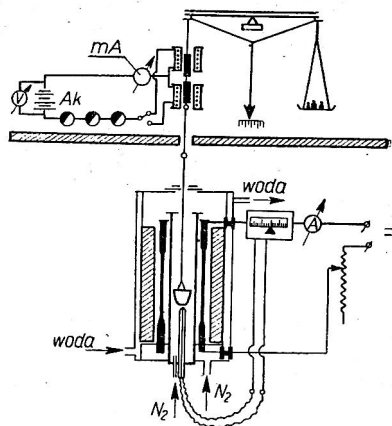
Nasze badania zostały oparte na pomiarach przyrostu na ciężarze próbek karbidu w czasie trwania procesu azotowania. Zostało to umożliwione dzięki zastosowaniu tzw. termowagi sterowanej elektromagnetycznie.

Zasadę działania termowagi poznamy ze schematu (rys. 1), a zdjęcie fotograficzne (rys. 2) przedstawia całość aparatury.

W miejsce lewej szalki wagi analitycznej typu Bungego oraz po usunięciu urządzenia aretującego tę szalkę zawieszono nić kwarcową, na której kolejno podwieszono:

1) dwa walce z miękkiego żelaza, objęte dwiema cewkami zasilanymi prądem pobieranym z akumulatora. Cewki te umieszczone są na stelażu, umożliwiającym centryczne ich ustawienie (rys. 3);

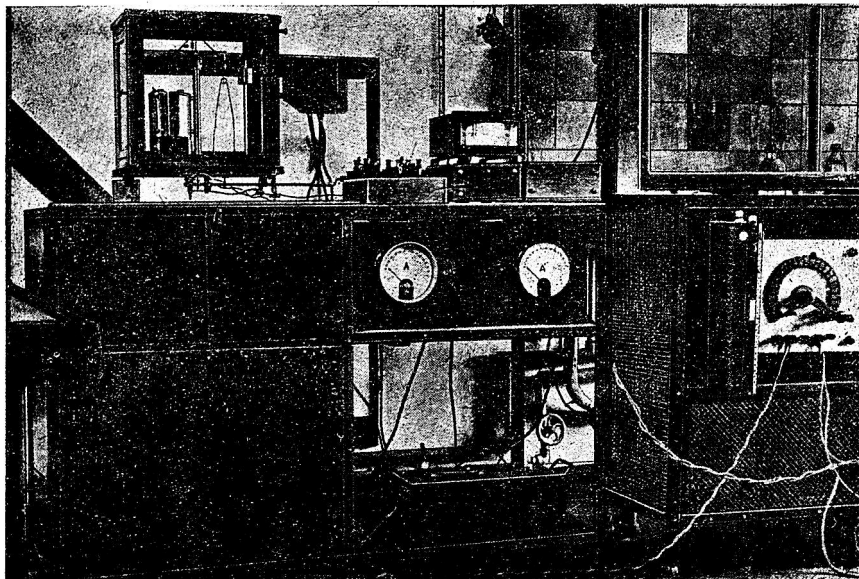
2) drut u dołu zakończony haczykiem, sięgający poprzez otwory w podstawie wagi i blacie stołu do przestrzeni ponad piecem;

Rys. 1

3) drut platynowy z zawieszonym na nim tygłem niklowym, zawierającym próbkę badanego karbidu. Drut ten wraz z tygłem sięga w głąb pionowo ustawionego rurowego pieca silitowego.

Przyrost czy ubytek na ciężarze kompensuje się przez doprowadzenie odpowiedniej ilości prądu do cewki górnej lub dolnej. Działanie przycią-

Rys. 2

gające jednego z elektromagnesów na żelazne walce pozwala na sprowadzenie wahań wagi do położenia zerowego. Ilość doprowadzanego prądu reguluje się trzema opornicami pracującymi w sposób ciągły i mierzy za pomocą czułego miliamperomierza. Krzywa cechowania pozwala na odczytywanie przyrostów lub ubytków na ciężarze, odpowiadających wielkościom miliamperów, odnotowywanych w określonych odstępach czasu, np. co jedną lub co kilka minut.

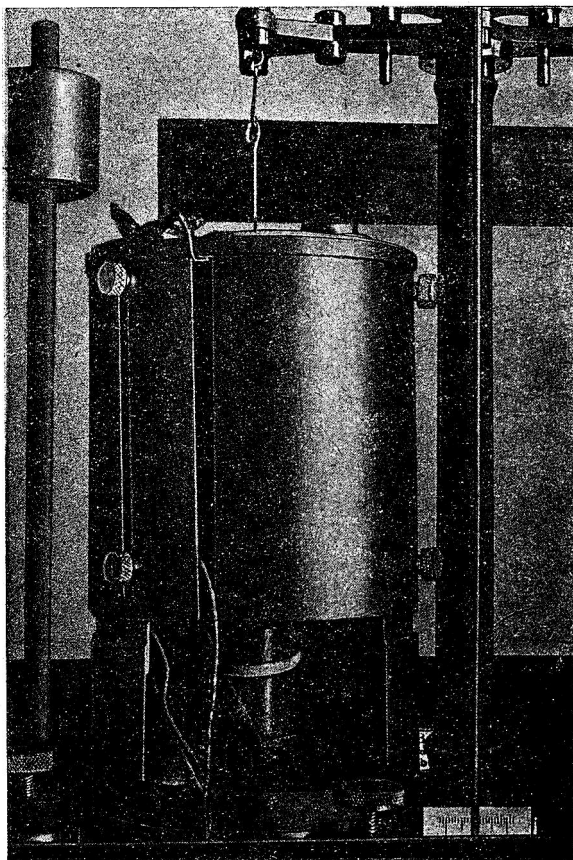
Pionowo ustawiony piec silitowy zaopatrzony jest w gazoszczelną rurę ogniotrwałą od góry otwartą, a u dołu zaopatrzoną w hermetyczne zamknięcie, w którym tkwi doprowadzenie azotu oraz wyprowadzenie końcówek termopary (Pt—Pt/Rh), posiadającej osłonę z materiału ogniotrwałego i gazoszczelnego. Termopara sięga od dołu w głąb pieca na około 1 cm poniżej dna tygla zawieszonego na wadze i jest połączona z termoregulatorem.

Do przestrzeni reakcyjnej wprowadza się azot pozbawiony resztek tlenu oraz śladów wilgoci. Usuwanie tlenu przeprowadza się przez przepuszczenie azotu przez rurę gazoszczelną, wypełnioną siatkami miedzia-

nymi, a ogrzewaną spiralą grzejną, zasilaną prądem elektrycznym. Suszenie polega na przepuszczaniu azotu przez dwie kolumnenki, zaopatrzone w wkładki porolitowe, wypełnione stężonym kwasem siarkowym, a następnie przez jedną wieżyczkę wypełnioną bezwodnym chlorkiem wapniowym i wreszcie przez wieżyczkę z pięciotlenkiem fosforu.

Piec umieszczony jest w naczyniu o podwójnych ścianach, stanowiących chłodnicę wodną. Do przestrzeni, w której tkwi piec, również doprowadza się azot, tak że cały piec pracuje w atmosferze beztlenowej.

Wszystkie operacje wstępne z karbidem, jak przesypywanie, przesiewanie, mieszanie z określoną ilością dodatków, napełnianie tygli itp. wykonuje się w atmosferze suszonego azotu. Do tego celu służy żelazna skrzynia zaopatrzona od góry w płytę wziernikową, z zainstalowanym wewnętrznym oświetleniem elektrycz-

Rys. 3

nym i z wmontowanymi w ściany boczne długimi rękawicami gumowymi. Próbkę karbidu wraz z niklowymi tyglami umieszcza się w szklanych naczynkach wagowych zamykanych na szlify. Aby utrudnić zetknięcie się karbidu z wilgocią zawartą w powietrzu, co grozi w momencie otwarcia naczynka wagowego, zawieszania tygla na drucie platynowym i wprowadzania go do wnętrza pieca, powierzchnię próbki karbidu pokrywa się uprzednio odważonym krążkiem cienkiego celofanu o średnicy odpowiadającej wewnętrznej średnicy tygla. Krążek ten jeszcze przed zainicjowaniem reakcji azotowania ulega spopieleniu.

Starano się o zachowanie identycznych warunków prowadzenia procesu azotowania, takich jak czas przepłukiwania aparatury oczyszczonym

azotem, czas nagrzewania do temperatury 900° C, w której przeprowadzono niemal wszystkie badania, szybkość przepływu azotu poprzez aparaturę, wielkość naważki karbidu (około 25 g) itp. Brak „programowego ogrzewania” pieca utrudniał uzyskiwanie żądanej temperatury zawsze w tym samym czasie.

Badania nad kinetyką azotowania karbidu prowadzono w temperaturze 900° C., tzn. w zakresie temperatur, w których proces ten przebiega jeszcze dość powoli, chodziło bowiem o to, aby tym wyraźniej zaznaczały się różnice we wpływie różnych dodatków. Wszystkie badania przeprowadzano bądź na niskoprocentowym (67,2% CaC₂) technicznym karbidzie mielonym, bądź też na próbkach karbidu spreparowanych w laboratorium Chorzowskiego Oddziału Instytutu Syntezy Chemicznej. Pewne badania przeprowadzono na karbidzie kruszonym o średnicy ziarna 1–2 mm.

Przed rozpoczęciem badań przepłukiwano aparaturę azotem w ciągu 2,5 godz., zawieszano na wadze tygiel z próbką badanego karbidu, wagę tarowano i rozpoczynano nagrzewanie pieca. Od tego momentu notowano czas poszczególnych odczytów na miliamperomierzu i termoregulatorze. Wyniki badań przeliczano na 100 g badanego karbidu i nanoszono na układ współrzędnych wykreślając krzywe szybkości azotowania. Tablice od XVII do LXXVII z wynikami poszczególnych prób umieszczono na końcu „Części doświadczalnej” tej pracy.

Ponieważ poszczególne próbki karbidu różniły się między sobą nie tylko rodzajem, ilością i sposobem wprowadzenia dodatków, ale również procentową zawartością CaC₂, aby uzyskać ściśle dane porównawcze obliczono wydajność azotowania (tzn. wydajność z wywagi) posługując się następującym wzorem:

$$\beta = \frac{228,7 \cdot b \cdot 100}{a(100 - b)},$$

gdzie

- β — wydajność z wywagi wyrażona w procentach,
- a — procentowa zawartość CaC₂ w badanym karbidzie,
- b — procentowa zawartość N w zazotowanym materiale w momencie, dla którego obliczano wydajność azotowania.

Wydajność obliczono na podstawie wyników poszczególnych badań:

- a) dla momentu, w którym osiągnięto temperaturę 900° C,
- b) po jednej godzinie azotowania,
- c) po dwóch godzinach azotowania,
- d) po trzech godzinach azotowania.

Wyniki średnie dla badań przeprowadzonych w identycznych warunkach zestawiono w tabeli zbiorczej (tabl. LXXVIII), umieszczonej na końcu „Części doświadczalnej” tej pracy.

Wyniki badań wskazują na to, że zastosowanie termowagi sterowanej elektromagnetycznie pozwoliło na osiągnięcie wysokiej precyzji pomiarów oraz stosunkowo dużej powtarzalności wyników.

Najwięcej zastrzeżeń budzi pomiar temperatury, mimo że termoregulator (przy zastosowaniu bocznika prądu zasilającego piec) pracował sprawnie utrzymując żadaną temperaturę w granicach dokładności $\pm 10^\circ \text{C}$. Idealnie przeprowadzony pomiar temperatury musiałby polegać na wskazaniach termopary tkwiącej w azotowanym materiale. Przy pomiarach dokonywanych na termowadze byłoby to bardzo trudne do wykonania z uwagi na konieczność zapewnienia swobody wahań wagi i musiałoby się odbić na precyzyjności jej wskazań. Prócz tego azotowany karbid ulega spieczeniu, co za każdym razem powodowałoby zniszczenie osłonki termopary. Inni badacze rozwiązywali to zagadnienie w ten sposób, że albo spojenie termopary tkwiącej w osłonce dotykało łódeczki zawierającej azotowaną próbkę karbidu, albo też, jak w badaniach Francka i Endlera [12], spoczywało bezpośrednio na powierzchni badanego karbidu. Autorzy ci obliczyli na podstawie wyników swych badań stałe szybkości reakcji azotowania dla poszczególnych zakresów temperatur, których średnie wartości zawarte są w tablicy 1.

Tablica I

Lp.	Rodzaj karbidu	$k \cdot 10^4$ przy 900° C	$k \cdot 10^4$ przy 950° C	$k \cdot 10^4$ przy 1000° C
1	Karbid czysty zawierający 85,0% CaC_2 , 0,13% N i 5,3% S (stopiony z CaSO_4)	—	97	235
2	Karbid techniczny zawierający 85,8% CaC_2 , 0,12% N i 0,8% S	—	121	299
3	Karbid czysty zawierający 81,2% CaC_2 i 1,8% N, a zupełnie nie zawierający S	—	216	437
4	Karbid techniczny zawierający 75,2% CaC_2 , 2,32% N i 0,8% S	—	243	484
5	Karbid czysty zawierający 84,4% CaC_2 , 0,061% N i 2,0% CaF_2 wprowadzonego przez mechaniczne wymieszanie	265	470	809
6	Karbid czysty zawierający 84,2% CaC_2 , 0,138% N i 2,5% CaF_2 wprowadzonego przez wtopienie w karbid	255	464	814

Średnie wartości stałej szybkości reakcji azotowania, obliczone na podstawie wyników prowadzonych przeze mnie badań, z zastosowaniem termowagi, zawarte są w tablicy II.

Tablica II

Lp.	Rodzaj karbidu	$k \cdot 10^4$ przy 900° C	$k \cdot 10^4$ przy 1000°C
1	Karbid techniczny zawierający 67,2% CaC_2	11	138
2	Karbid techniczny zawierający 67,2% CaC_2 i 2% CaF_2 wprowadzonego przez mechaniczne wymieszanie	44	—
3	Karbid (nr 1) spreparowany, zawierający 81,1% CaC_2 i 0,7% N	11	—
4	Karbid (nr 1) spreparowany zawierający 81,1% CaC_2 , 0,7% N i 2% CaF_2 wprowadzonego przez mechaniczne wymieszanie	59	—
5	Karbid (nr 2) spreparowany, zawierający 65,4% CaC_2 i 0,2% N	18	—
6	Karbid (nr 2) spreparowany, zawierający 65,4% CaC_2 , 0,2% N i 2% CaF_2 wprowadzonego przez mechaniczne wymieszanie	102	—
7	Karbid (nr 3) spreparowany, zawierający 68,3% CaC_2 , 0,45% N i 2% wtopionego CaF_2	97	—
8	Karbid (nr 4) spreparowany, zawierający 71,5% CaC_2 , 0,2% N i 2% wtopionego CaF_2	65	—

Różnice, nawiasem mówiąc niezbyt wielkie, w wartościach stałych szybkości azotowania uzyskanych przez Francka i Endlera oraz otrzymanych przeze mnie muszą być wywołane zarówno inną metodyką pomiaru temperatury, jak i różnicami w składzie samych karbidów oraz w stopniu ich rozdrobnienia. Franck i Endler azotowali frakcję karbidu zawartą między sitami 2200—3350 oczek/cm², podczas gdy w moich badaniach karbid techniczny odznaczał się stopniem rozdrobnienia odpowiadającym 25,6% pozostałości na sicie 4900 oczek/cm². Wydaje się, że porównanie wartości zawartych w tablicach I i II pozwala na wysnucie wniosku, że w moich badaniach temperatura była w rzeczywistości niższa o około 50° od wskazań termopary. Ponieważ jednak we wszystkich badaniach zachowywano identyczne warunki temperaturowe, pewna nieunikniona przy tej metodyce badań niedokładność pomiaru temperatury nie wpływa zupełnie na dane porównawcze, o których uzyskanie chodziło w tej pracy.

OMÓWIENIE WYNIKÓW BADAŃ

Badania

na wpływem dodatku dolomitu na szybkość azotowania niskoprocentowego, mielonego karbidu technicznego

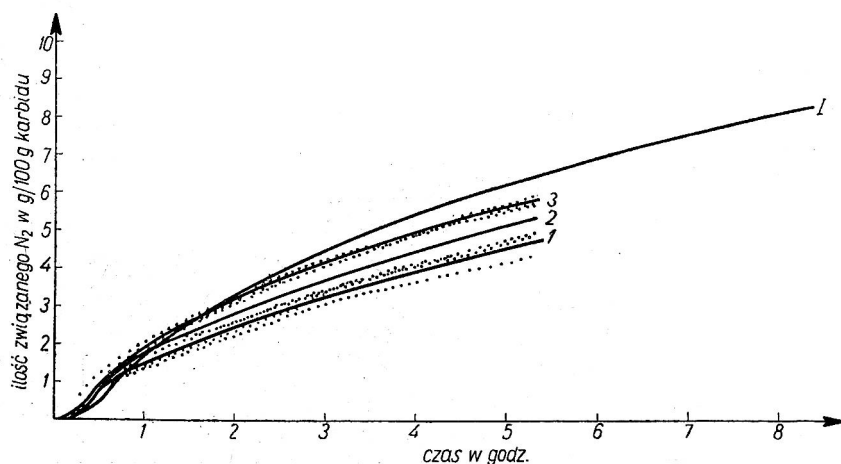
Badania przeprowadzono na mielonym karbidzie technicznym zawierającym 67,2% CaC_2 . Stopień rozdrobnienia tego karbidu odpowiadał 25,6% pozostałości na sicie 4900 oczek/cm².

Analiza stosowanego w badaniach dolomitu wykazała:

Tablica III

	Oznaczenie I w procentach	Oznaczenie II w procentach	Średnio
CaO	34,428	34,25	34,34
Strata na prażeniu	45,66	45,88	45,77
Wilgoć	0,115	0,158	0,14
MgO (z różnicy)	—	—	17,24
$\text{Al}_2\text{O}_3 + \text{Fe}_2\text{O}_3$ (w tym Fe w śladach)	2,12	2,06	2,09

Dolomit ten zmielono do granulacji nie pozostawiającej pozostałości na sicie 4900 oczek/cm², a następnie wysuszono w temperaturze 105° C do stałej wagi.

Rys. 4

Wykonano:

1. Cztery badania (próby nr 9, 10, 11 i 12) szybkości azotowania karbidu bez żadnych dodatków (wyniki badań w tablicach XVII, XVIII, XIX i XX). Na podstawie wyników wykreślono krzywą szybkości azotowania (rys. 4).

2. Trzy badania (próby nr 28, 29 i 30) z 2% dodatkiem dolomitu. Wyniki zawarte są w tablicach XXXIII, XXXIV, i XXXV.

3. Dwa badania (próby nr 31 i 32) z dodatkiem MgO odpowiadającym 2% dodatkowi dolomitu zawierającego 17,24% tego składnika. Wyniki zawarte są w tablicach XXXVI i XXXVII.

4. Dwa badania (próby 33 i 34) z dodatkiem CaO odpowiadającym 2% dodatkowi dolomitu zawierającego 34,34% tego składnika. Wyniki badań zawarte są w tablicach XXXVIII i XXXIX.

Na podstawie wyników badań obliczono stałe szybkości azotowania dla okresu reakcji pierwszorzędowej.

Tablica IV

$k \cdot 10^4$ w temperaturze 900°C

Bez dodatków	2% dolomitu	MgO w ilości odpowiadającej 2% dodatkowi dolomitu	CaO w ilości odpowiadającej 2% dodatkowi dolomitu
11	9	10	11

Jak z tego zestawienia wynika, dodatek dolomitu, a tym bardziej równoważnej ilości MgO i CaO nie wpływa na wielkość stałej szybkości azotowania. Nie znaczy to jednak, że dodatek ten jest obojętny. Wskazują na to wartości tzw. wydajności z wywagi, zestawione w tablicy V. Wartości zawarte w tej tablicy wskazują na ujemny wpływ dodatku dolomitu. Wniosek ten nie jest sprzeczny ze stwierdzeniem braku wpływu tego dodatku na stałą szybkości azotowania. Stała ta bowiem charakteryzuje tylko jeden z czterech etapów tego procesu, którego niewątpliwie pełniejszy obraz daje wzrost wydajności w określonych odstępach czasu.

Ujemny wpływ dodatku dolomitu na wydajność procesu azotowania prawdopodobnie polega zarówno na reakcji wywiązującego się w czasie jego rozkładu CO₂ z węglikiem wapniowym, jak i szkodliwym w tym przypadku oddziaływaniu dalszego produktu tego rozkładu, jakim jest MgO [13]

Tablica V

Wydajność procesu azotowania (w procentach)

Dodatek	Po osiągnięciu temp. 900°C	Po 1 godz.	Po 2 godz.	Po 3 godz.
Bez dodatku	4,90	5,76	11,32	15,21
2% dolomitu	3,16	5,17	8,17	11,21
MgO w ilości odpowiadającej 2% dodatkowi dolomitu	3,18	5,91	9,62	12,66
CaO w ilości odpowiadającej 2% dodatkowi dolomitu	2,86	6,39	10,89	14,33

Badania nad wpływem dodatku żelaza na szybkość azotowania niskoprocentowego karbidu technicznego

Badania przeprowadzono na mielonym karbidzie technicznym zawierającym 67,2% CaC_2 . Stopień rozdrobnienia odpowiadający 25,6% pozostałości na sicie 4900 oczek/ cm^2 .

Do badań użyto ferrum reductum (firmy Merck) oraz żeliwa białego, w obu przypadkach o rozdrobnieniu odpowiadającym granulacji nie pozostawiającej pozostałości na sicie 4900 oczek/ cm^2 .

Wykonano:

1. Jedno badanie (próba nr 53) z 0,5% dodatkiem ferrum reductum. Wyniki w tablicy LVIII.

2. Jedno badanie (próba 54) z 1% dodatkiem ferrum reductum. Wyniki badań w tablicy LIX.

3. Jedno badanie (próba nr 59) z 2% dodatkiem żeliwa białego. Wyniki w tablicy LXIV.

4. Dwa badania (próby nr 60 i 61) z 3% dodatkiem żeliwa białego. Wyniki w tablicach LXV i LXVI.

5. Jedno badanie (próba nr 62) z 4% dodatkiem żeliwa białego. Wyniki w tablicy LI.

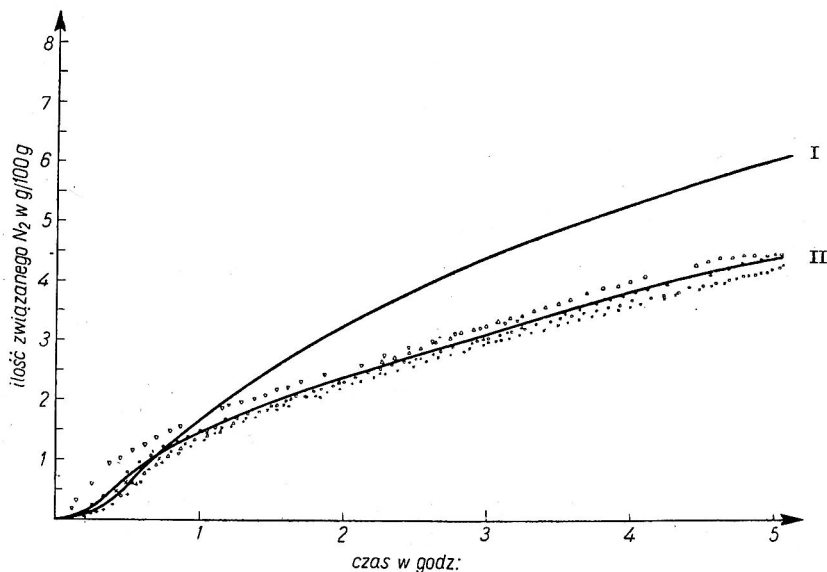
Tablica VI

Wydajność procesu azotowania (w procentach)

Dodatek	Po osiągnięciu temp. 900 C	Po 1 godz.	Po 2 godz.	Po 3 godz.
Bez dodatku	4,90	5,67	11,32	15,21
0,5% ferrum reductum	2,10	5,89	8,82	11,35
1,0% ferrum reductum	2,70	4,19	7,63	10,38
2% żeliwa białego	2,83	4,47	7,61	10,69
3% „ „	3,15	4,85	8,12	11,10
4% „ „	2,70	4,74	7,78	10,38

Zestawienie to wskazuje na ujemny wpływ żelaza na szybkość azotowania karbidu. Uderzający jest fakt, że stopień obniżenia szybkości tego procesu nie zależy od ilości wprowadzonego żelaza oraz od formy, w jakiej się je dodaje (żelazo czyste czy też żeliwo białe). Mała różnica w wynikach była też powodem tego, że na wykresie (rys. 5) wykreślono tylko jedną wspólną krzywą II szybkości azotowania jako średnią dla wszyst-

kich prób. Wyniki te wskazywałyby na to, że żelazo jest inhibitorem reakcji azotowania węgla wapniowego. Działanie dodatku żelaza jako niezależne od jego stężenia można by porównać do działania inhibitorów w reakcjach wielofazowych.

Rys. 5

Badania

nad wpływem dodatku CaF_2 wprowadzonego do karbidu przez mechaniczne wymieszanie oraz przez wtopienie

Badania te przeprowadzono na następujących karbidach spreparowanych w piecu laboratoryjnym:

1. Karbid nr 1 zawierający: 81,1 % CaC_2
0,7 % N
2. Karbid nr 2 zawierający: 65,4 % CaC_2
0,2 % N
3. Karbid nr 3 zawierający: 68,3 % CaC_2
0,45 % N
2,0 % wtopionego CaF_2
4. Karbid nr 4 zawierający: 71,5 % CaC_2
0,2 % N
2,0 % wtopionego CaF_2

W celu wyeliminowania wpływu ewentualnych różnic w stopniu rozdrobnienia przesiano poszczególne próbki karbidu przez sita: 2500 i 3600 oczek/cm². Wszystkie badania przeprowadzono na frakcjach karbidu

zawartych między tymi sitami; zaczynając od wpływu dodatku CaF_2 wprowadzonego przez mechaniczne wymieszanie. Stosowano CaF_2 chemicznie czysty.

Wykonano:

1. Dwa badania (próby nr 35 i 39) z karbidem nr 1 bez żadnych dodatków. Wyniki w tablicach nr XL i XLIV.

2. Dwa badania (próby nr 45 i 46) z karbidem nr 1 z 2% dodatkiem mechanicznie wymieszanego CaF_2 . Wyniki w tablicach L i LI.

3. Dwa badania (próby 36 i 41) z karbidem nr 2 bez żadnych dodatków. Wyniki w tablicach XLI i XLVI.

4. Dwa badania (próby nr 47 i 48) z karbidem nr 2 z 2% dodatkiem mechanicznie wymieszanego CaF_2 . Wyniki w tablicach LII i LIII.

Tablica VII

$k \cdot 10^4$ w temperaturze 900° C

Lp.	Rodzaj karbidu	Dodatek	$k \cdot 10^4$
1	karbid nr 1	bez	11
2	karbid nr 1	2% mechanicznie wymieszanego CaF_2	59
3	karbid nr 2	bez	18
4	karbid nr 2	2% mechanicznie wymieszanego CaF_2	102

Tablica VIII

Wydajność procesu azotowania (w procentach)

Lp.	Rodzaj karbidu	Dodatek	Po osiągnięciu temp. 900°C	Po 1 godz.	Po 2 godz.	Po 3 godz.
1	karbid nr 1	bez	5,31	6,76	10,94	13,90
2	karbid nr 1	2% mech. wym. CaF_2	8,73	27,61	41,79	49,93
3	karbid nr 2	bez	6,47	10,87	19,53	26,25
4	karbid nr 2	2% mech. wym. CaF_2	22,20	43,74	57,14	63,36

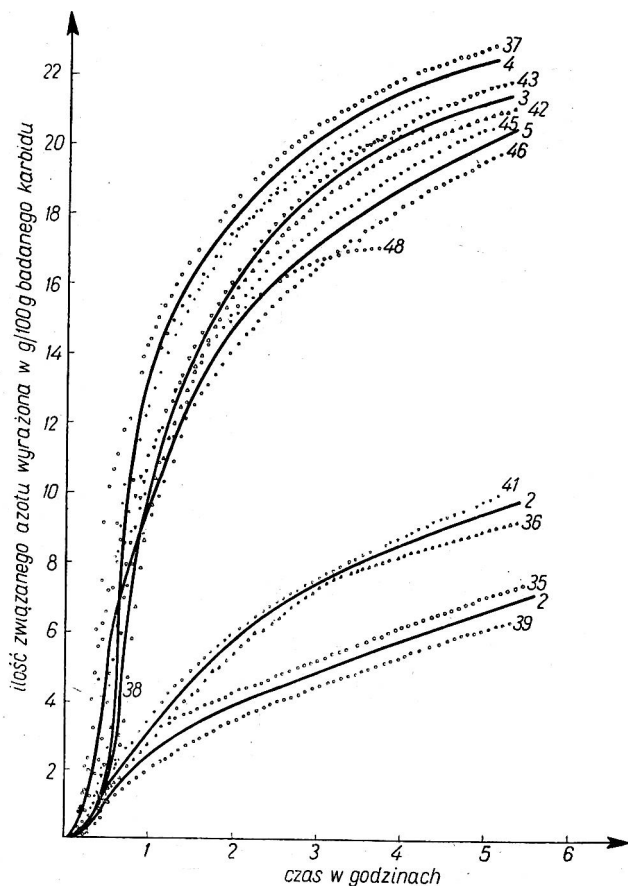
Zastanawiający jest fakt uzyskania niższej stałej azotowania, jak również i mniejszej wydajności tego procesu zarówno podczas azotowania bez dodatku, jak i przy wprowadzeniu 2% mechanicznie wymieszanego CaF_2 z karbidem nr 1 wyżej procentowym aniżeli karbid nr 2, dla którego w tych samych warunkach uzyskano znacznie lepsze rezultaty. Wynik ten można chyba tylko tłumaczyć różnicami w charakterze zanieczyszczeń wchodzących w skład jednego i drugiego karbidu.

Następnie wykonano:

1. Dwa badania (próby nr 37 i 44) z karbidem nr 3. Wyniki w tablicach XLII i XLIX.

2. Dwa badania (próby nr 42 i 43) z karbidem nr 4. Wyniki w tablicach XLVII i XLVIII.

Wyniki naniesiono na układ współrzędnych wykreślając krzywe szybkości azotowania (rys. 6).

Rys. 6

Tablica IX

$k \cdot 10^4$ w temperaturze 900°C

Lp.	Rodzaj karbidu	Dodatek	$k \cdot 10^4$
1	karbid nr 3	2% wtopionego CaF_2	97
2	karbid nr 4	2% wtopionego CaF_2	65

Tablica X

Wydajność procesu azotowania (w procentach)

Lp.	Rodzaj karbidu	Dodatek	Po osiągnięciu temp. 900° C	Po 1 godz.	Po 2 godz.	Po 3 godz.
1	karbid nr 3	2% wtop. CaF_2	11,31	45,64	60,28	67,98
2	karbid nr 4	2% wtop. CaF_2	7,77	33,05	51,49	60,19

Wydajność po 3 godz. azotowania karbidu nr 1 z 2% dodatkiem mechanicznie wymieszanego CaF_2 odbiega dość znacznie od wszystkich dalszych próbek karbidu. Wydajność po tym samym czasie dla karbidu:

nr 2 z 2% CaF_2 mech. wym. wynosi 63,36%,

nr 3 z 2% CaF_2 wtopionego wynosi 67,98%,

nr 4 z 2% CaF_2 wtopionego wynosi 60,19%.

Wyniki te, zgodnie z twierdzeniem H. H. Francka i H. Endlera [12] wskazują na to, że jest rzeczą obojętną czy fluorek wapnia wprowadza się do karbidu przez wtopienie, czy też przez mechaniczne wymieszanie.

Badania

nad wpływem wtopionego CaF_2 na szybkość azotowania karbidu kruszonego o średnicy ziarna 1–2 mm

Badania te przeprowadzono na następujących karbidach spreparowanych w piecu laboratoryjnym:

1. Karbid K — 31 zawierający: 83,7% CaC_2 0,38% N — % CaF_2
2. „ K — 29 „ 77,8% „ 0,6 % „ 0,5% „
3. „ K — 28 „ 63,8% „ 0,52% „ 1,0% „
4. „ K — 30 „ 81,7% „ 0,45% „ 2,0% „
5. „ K — 27 „ 71,5% „ 0,6 % „ 5,0% „

Wykonano:

1. Dwa badania (próby nr 55 i 56) z karbidem K-31. Wyniki w tablicach LX i LXI.

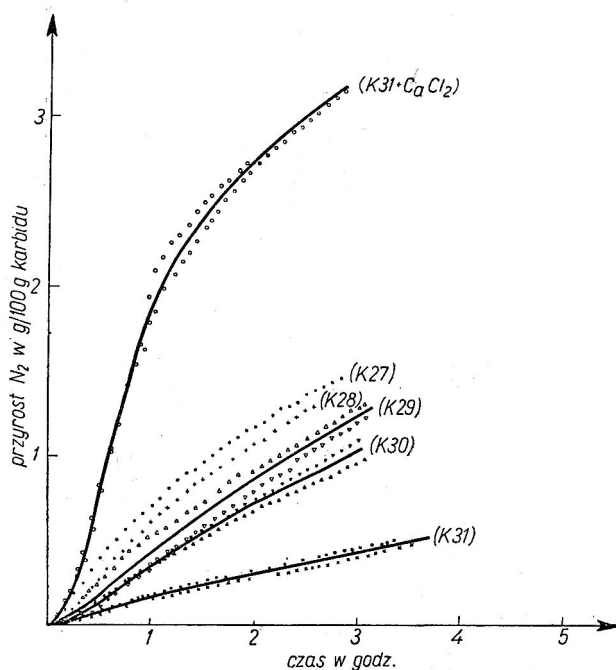
2. Dwa badania (próby nr 57 i 58) z karbidem K-29. Wyniki w tablicach LXII i LXIII.

3. Dwa badania (próby nr 49 i 50) z karbidem K-28. Wyniki w tablicach LIV i LV.

4. Dwa badania (próby nr 64 i 65) z karbidem K-30. Wyniki w tablicach LXVIII i LXIX.

5. Jedno badanie (próba nr 52) z karbidem K-27. Wyniki w tablicy LVII.

Wyniki poszczególnych badań naniesiono na układ współrzędnych wykreślając krzywe szybkości azotowania (rys. 7).

Rys. 7

Tablica XI

Wydażność procesu azotowania (w procentach)

Lp.	Rodzaj karbidu	Dodatek	Po osiągnięciu temp. 900° C	Po 1 godz.	Po 2 godz.	Po 3 godz.
1	K — 31	bez dodatków	0,17	0,44	0,80	1,14
2	K — 29	0,5% wtopionego CaF ₂	0,41	1,27	2,49	3,62
3	K — 28	1,0% wtopionego CaF ₂	0,44	4,60	—	—
4	K — 30	2,0% wtopionego CaF ₂	0,37	0,95	1,95	2,86
5	K — 27	5,0% wtopionego CaF ₂	0,61	2,19	3,71	—

Uzyskane wyniki wskazują z jednej strony na dodatni wpływ stopienia CaF₂ na szybkość azotowania karbidu ziarnistego (1—2 mm), z drugiej jednak strony wykazują, jak wielką rolę posiada granulacja karbidu na szybkość tego procesu. Wystarczy dla przykładu porównać wydaj-

ności uzyskiwane podczas azotowania ziarnistego karbidu z wydajnościami otrzymywanymi przy azotowaniu karbidów mielonych, np. (tablica VIII) karbid nr 1 bez dodatku po 3 godz. azotowania — wydajność 13,9%. Wyniki te również świadczą o tym, że intensywność działania CaF_2 jako dodatku przyspieszającego proces azotowania nie zależy od jego stężenia.

Badania

nad wpływem CaCl_2 wprowadzonego przez mechaniczne wymieszanie

Badania te przeprowadzono na mielonym karbidzie technicznym zawierającym 67,2% CaC_2 . Stopień rozdrobnienia karbidu odpowiadający 25,6% wydajności na sicie 4900 oczek/cm².

Do badań stosowano chemicznie czysty bezwodny chlorek wapnia.

Wykonano:

1. Dwa badania (próby nr 15 i 16) porównawcze z 2% dodatkiem mechanicznie wymieszanego CaF_2 . Wyniki w tablicach XXII i XXIII.
2. Trzy badania (próby nr 17, 21 i 24) z 2% dodatkiem CaCl_2 . Wyniki w tablicach XXIV, XXVI i XXIX.
3. Dwa badania (próby nr 22 i 25) z 4% dodatkiem CaCl_2 . Wyniki w tablicach XXVII i XXX.
4. Jedno badanie (próba nr 23) z dodatkiem 6% CaCl_2 . Wyniki w tablicy XXVIII.
5. Jedno badanie (próba nr 26) z 8% dodatkiem CaCl_2 . Wyniki w tablicy XXXI.
6. Jedno badanie (próba nr 27) z 10% dodatkiem CaCl_2 . Wyniki w tablicy XXXII.

Wyniki naniesiono na układ współrzędnych wykreślając krzywe szybkości azotowania (rys. 8).

Tablica XII

$k \cdot 10^4$ w temperaturze 900° C

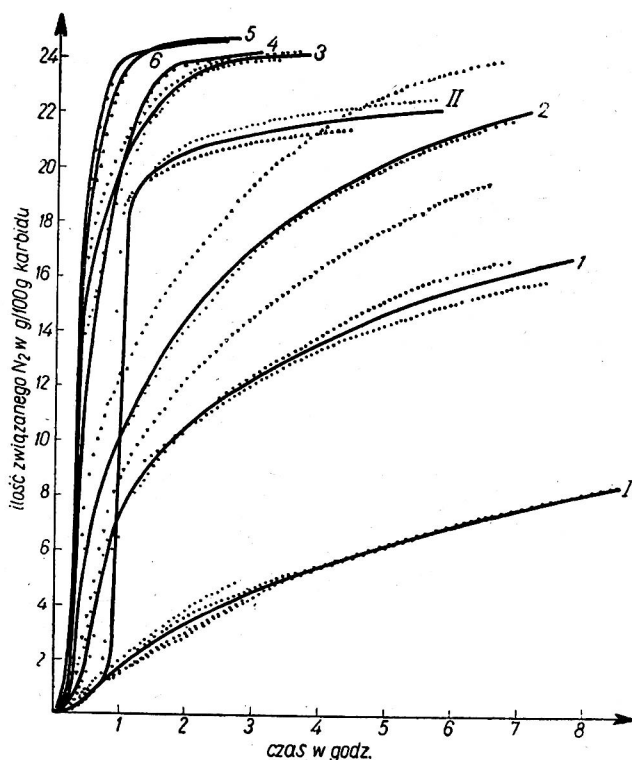
Bez dodatku	2% CaF_2	2% CaCl_2	4% CaCl_2
11	44	82	229

Tablica XIII

Wydajność procesu azotowania (w procentach)

Lp.	Dodatek	Po osiągnięciu temp. 900° C	Po 1 godz.	Po 2 godz.	Po 3 godz.
1	bez	4,90	5,76	11,32	15,21
2	2% CaF_2	9,07	24,04	36,51	41,67
3	2% CaCl_2	29,79	35,74	49,11	58,06
4	4% CaCl_2	55,98	68,28	81,55	81,74

Wyniki tych badań wskazują na to, że dodatek CaCl_2 działa znacznie intensywniej aniżeli dodatek CaF_2 i to zarówno w okresie reakcji pierwszorzędowej jak i w czasie przebiegu całego procesu azotowania. Wykres krzywych szybkości azotowania (rys. 8) jak i dane zawarte w tablicach

Rys. 8

XII i XIII pozwalają na stwierdzenie, że w przeciwieństwie do fluorku wapniowego, działanie przyspieszające CaCl_2 jest proporcjonalne (w badanym zakresie) do jego ilości wymieszanej z karbidem.

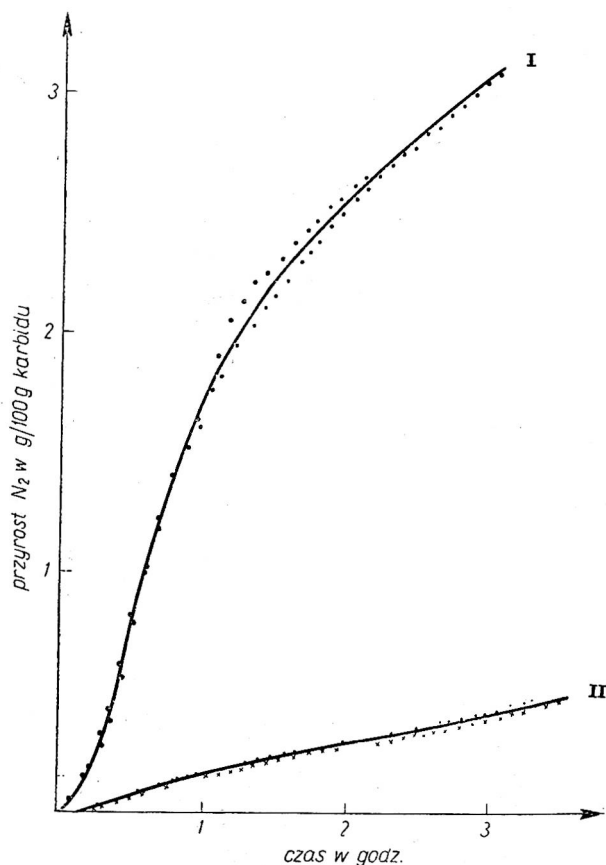
Badania

nad wpływem „opudrowania” kruszonego karbidu o średnicy ziarna 1–2 mm chlorkiem wapniowym

Badania te przeprowadzono na karbidzie K — 31 zawierającym 83,7% CaC_2 i 0,38% N.

Wykonano dwa badania (próby nr 66 i 67) z karbidem K — 31 opudrowanym chlorkiem wapniowym w ilości 1,69%. Wyniki w tablicach LXX i LXXI.

Wyniki naniesiono na układ współrzędnych wykreślając krzywe szybkości azotowania (rys. 9).

Rys. 9

Tablica XIV

Wydażność procesu azotowania (w procentach)

Lp.	Dodatek	Po osiągnię- ciu temp. 900° C	Po 1 godz.	Po 2 godz.	Po 3 godz.
1	Bez dodatku	0,17	0,44	0,80	1,14
2	1,69% $CaCl_2$ „opudro- wany” oraz dla porównania	2,79	4,67	7,08	8,45
3	karbid K — 30 z 2% wtop. CaF_2	0,37	0,95	1,99	2,86

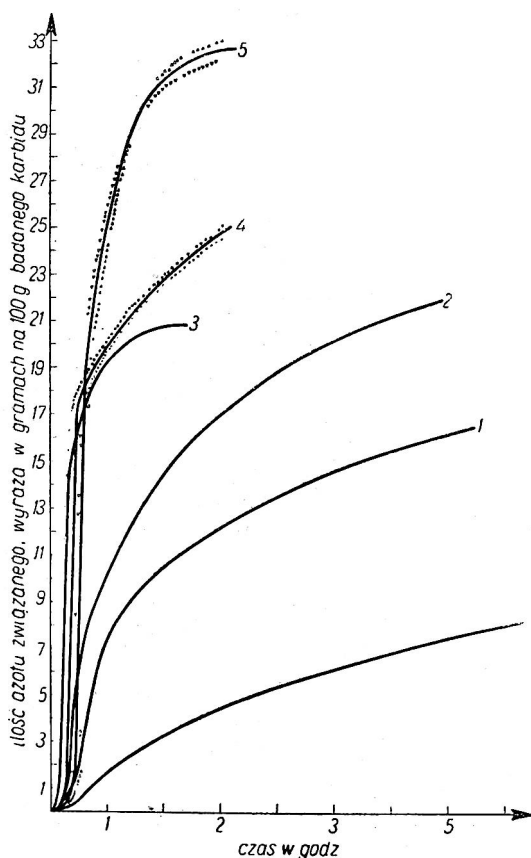
Wyniki badań wskazują, że dodatek chloorku wapniowego mechanicznie wymieszanego (ziarnisty karbid „opudrowany” $CaCl_2$) działa znacznie intensywniej aniżeli dodatek CaF_2 wtopionego w karbid.

Wyciągając wnioski ze znacznie intensywniejszego działania przyspieszającego CaCl_2 aniżeli CaF_2 , a równocześnie biorąc pod uwagę i to, że jego silna hygroskopijność może być w ruchu bardzo kłopotliwa, zaproponowano wtapianie tego dodatku w karbid przez wsypywanie określonych jego porcji do pustych panwi przed napełnianiem ich ciekłym karbidem. Wysłunięto również przypuszczenie, że CaCl_2 wtopiony będzie działał znacznie intensywniej od mechanicznie wymieszanego z karbidem, co prawdopodobnie pozwoli na wprowadzanie go w mniejszych ilościach. Przypuszczenia te znalazły pełne potwierdzenie w badaniach nad wpływem CaCl_2 wprowadzonego w karbid przez wtopienie.

Badania

nad wpływem CaCl_2 wprowadzonego przez wtopienie w karbid

Badania przeprowadzono na następujących karbidach mielonych, otrzymanych przez spreparowanie w piecu laboratoryjnym:

Rys. 10

1. Karbid nr 37 zawierający 80,8% CaC_2 i 0,14% wtopionego CaCl_2 .
2. Karbid nr 38 zawierający 83,41% CaC_2 i 0,57% wtopionego CaCl_2 .
3. Karbid nr 43 zawierający 57,58% CaC_2 i 2,01% wtopionego CaCl_2 .

W celu wyeliminowania wpływu ewentualnych różnic w stopniu rozdrobnienia przesiano poszczególne próbki karbidu p zez sita: 2500 i 3600 oczek/cm². Wszystkie badania przeprowadzono na frakcjach zawartych między tymi sitami.

Wykonano:

1. Dwa badania (próby nr 70 i 71) z karbidem nr 37. Wyniki w tablicach LXXIV i LXXV.
2. Dwa badania (próby nr 72 i 73) z karbidem nr 38. Wyniki w tablicach LXXVI i LXXVII.
3. Dwa badania (próby nr 68 i 69) z karbidem nr 43. Wyniki w tablicach LVI i LVII.

Wyniki naniesiono na układ współrzędnych wykreślając krzywe szybkości azotowania (rys. 10).

Tablica XV

Karbid mielony techniczny				Karbid		
				Nr 37	Nr 38	Nr 43
Bez dodatków	2% mech. wym. CaF_2	2% mech. wym. CaCl_2	4% mech. wym. CaCl_2	0,14% wtop. CaCl_2	0,57% wtop. CaCl_2	2,01% wtop. CaCl_2
11	44	82	229	2185	1786	423

Tablica XVI

Wydajność procesu azotowania (w procentach)					
Lp.	Dodatek	Po osiągnięciu temp. 900° C	Po 1 godz.	Po 2 godz.	Po 3 godz.
1	0,14% wtopionego CaCl_2	5,32	56,21	64,26	70,09
2	0,57% wtopionego CaCl_2	56,18	68,79	85,51	89,11
3	2,01% wtopionego CaCl_2	35,08	78,27	84,02	—

Porównując te wartości z danymi zestawionymi w tablicy XIII stwierdza się znacznie intensywniejsze działanie wtopionego chlorku wapniowego aniżeli mechanicznie wymieszanego z karbidem. Już dodatek 0,57% wtopionego CaCl_2 daje znacznie lepsze rezultaty niż 4% tego dodatku wymieszanego mechanicznie.

Uderzający jest fakt olbrzymiego wzrostu stałej szybkości azotowania karbidów zawierających wtopiony CaCl_2 oraz to, że w miarę zwiększania się ilości tego dodatku wprowadzonego przez wtopienie stała ta gwałtownie maleje. Równocześnie należy jednak zwrócić uwagę na wyraźnie wzrastającą wydajność procesu azotowania w miarę powiększania ilości CaCl_2 stopionego z karbidem.

Czas w godz. i min.	Przyrost w g/100 g badanego karbidu	Czas w godz. i min.	Przyrost w g/100 g badanego karbidu	Czas w godz. i min.	Przyrost w g/100 g badanego karbidu

Tablica XVII

Próba nr 9. Mielony karbid techniczny 67,2%-wy bez dodatków. Azotowanie w temperaturze 900° C. Tablica obejmuje dane od momentu przyrostu na ciężarze.

Czas nagr. 54 min.		2 39	4,297	5 34	6,658
0 00 temp. 650°		43	4,354	38	6,723
02	0,0076	48	4,438	45	6,807
06	0,0267	54	4,526	49	6,845
10	0,0611	58	4,587	53	6,895
17	0,1452	3 03	4,687	59	6,967
20	0,1987	08	4,744	6 03	7,013
23	0,2712	13	4,817	08	7,078
27	0,4011	18	4,893	14	7,147
30	0,5309	24	4,985	18	7,189
33	0,6647	28	5,042	23	7,250
42	1,0123	33	5,115	28	7,303
49	1,3682	38	5,191	34	7,368
50	temp. 900°	47	5,267	41	7,414
55		49	5,309	44	7,441
1 03	1,875	54	5,382	53	7,533
08	2,036	58	5,435	58	7,578
14	2,234	4 04	5,512	7 03	7,638
18	2,368	08	5,558	08	7,686
23	2,540	13	5,615	13	7,731
27	2,651	18	5,691	18	7,777
33	2,876	25	5,783	23	7,831
39	3,044	28	5,817	28	7,880
43	3,151	33	5,882	33	7,926
47	3,277	38	5,940	38	7,976
53	3,430	43	6,005	43	8,022
58	3,549	53	6,135	48	8,060
2 03	3,655	58	6,196	53	8,102
08	3,755	5 05	6,261	58	8,144
13	3,865	08	6,318	8 03	8,159
18	3,954	13	6,387	08	8,205
23	4,041	18	6,456	15	8,262
28	4,117	23	6,539		
33	4,209	28	6,604		

Czas, w godz. i min.	Przyrost w g/100 g badanego karbidu	Czas w godz. i min.	Przyrost w g/100 g badanego karbidu	Czas w godz. i min.	Przyrost w g/100 g badanego karbidu

Tablica XVIII

Próba nr 10. Mielony karbid techniczny 67,2%-wy bez dodatków. Azotowanie w temperaturze 900 °C. Tablica obejmuje dane od momentu przyrostu na ciężarze.

Czas nagr. 48 min		0 44	1,0506	1 51	2,774
0 00 temp. 640°		48	1,148	55	2,876
04	0,0122	54	temp. 900° C	2 00	2,997
07	0,0446	55	1,355	05	3,123
14	0,1095	1 01	1,533	10	3,237
16	0,1338	05	1,639	15	3,342
20	0,2214	10	1,781	20	3,476
22	0,2474	15	1,915	25	3,586
25	0,3407	20	2,052	31	3,716
29	0,4705	25	2,173	36	3,813
31	0,5679	30	2,316	41	3,939
33	0,6436	35	2,409	46	4,048
36	0,7464	40	2,523	51	4,227
40	0,1005	45	2,645		

Tablica XIX

Próba nr 11. Mielony karbid techniczny 67,2%-wy bez dodatków. Azotowanie w temperaturze 900° C. Tablica obejmuje dane od momentu przyrostu na ciężarze.

Czas nagr. 49 min.		1 26	2,150	3 16	4,673
0 00 temp. 660°		31	2,256	21	4,787
03	0,0118	36	2,370	26	4,901
04	0,0542	41	2,472	31	5,022
16	0,1297	46	2,586	36	5,117
21	0,2162	51	2,780	44	5,250
23	0,2594	56	2,794	46	5,282
26	0,3498	2 01	2,920	51	5,353
29	0,4520	06	3,042	56	5,427
30	0,4952	11	3,160	4 01	5,490
34	0,6838	16	3,301	06	5,565
36	0,7315	21	3,415	11	5,639
41	0,9550	26	3,533	16	5,698
46	1,1633	31	3,647	26	5,836
51	1,3440	36	3,757	31	5,891
56	1,4345	41	3,883	36	5,977
1 01	1,584	46	3,993	46	6,091
05 temp. 900°		51	4,107	53	6,174
06	1,694	56	4,221	56	6,221
11	1,800	3 01	4,339	5 01	6,300
16	1,929	06	4,456		
21	2,039	11	4,566		

Czas w godz. i min.	Przyrost w g/100 g badanego karbidu	Czas w godz. i min.	Przyrost w g/100 g badanego karbidu	Czas w godz. i min.	Przyrost w g/100 g badanego karbidu

Tablica XX

Próba nr 12. Mielony karbid techniczny 67,2%-wy bez dodatków. Azotowanie w temperaturze 900° C. Tablica obejmuje dane od momentu przyrostu na ciężarze.

Czas nagr. 41 min.		0 39	1,271	1 49	3,536
0 00 temp. 665° C		44	1,457	54	3,672
02	0,014	49	1,618	59	3,808
04	0,032	54	1,766	2 04	3,940
08	0,0772	59	1,916	09	4,086
12	0,1362	1 04	2,102	14	4,206
18	0,286	10	2,302	19	4,331
20	0,3632	14	2,438	24	4,449
24	0,567	19	2,610	29	4,539
26	0,667	23	2,751	34	4,648
28	0,7717	29	2,937	39	4,771
34	1,0577	34	3,091	44	4,876
36 temp. 900° C		39	3,241	49	4,976
37	1,1758	45	3,427		

Tablica XXI

Próba nr 13. Mielony karbid techniczny 67,2%-wy bez dodatków. Azotowanie w temperaturze 1000° C. Tablica obejmuje dane momentu przyrostu na ciężarze.

Czas nagr. 44 min.		1 23	19,616	3 06	21,676
0 00 temp. 700° C		27	19,803	11	21,726
05	0,0182	31	19,990	16	21,786
10	0,0503	36	20,196	21	21,823
14	0,0932	41	20,388	26	21,857
21	0,2604	46	20,553	31	21,891
24	0,3710	51	20,648	37	21,939
25	0,4114	57	20,797	41	21,967
28	0,5094	2 01	20,884	46	22,024
32	0,6556	06	20,973	50	22,030
36	0,7786	11	21,039	56	22,060
41	0,9230	16	21,116	4 01	22,097
46	1,0747	21	21,190	06	22,134
51	1,4018	26	21,252	11	22,170
56	2,0265	31	21,310	16	22,188
59 temp. 1000° C		36	21,361	21	22,212
1 09	17,895	41	21,407	26	22,234
12	18,688	46	21,469	31	22,260
14	19,049	52	21,542	36	22,298
17	19,310	56	21,577	41	22,323
20	19,446	3 01	21,630	46	22,343

Czas w godz. i min.	Przyrost w g/100 g badanego karbidu	Czas w godz. i min.	Przyrost w g/100 g badanego karbidu	Czas w godz. i min.	Przyrost w g/100 g badanego karbidu

Ciąg dalszy tablicy XXI.

4 51	22,362	5 11	22,454	5 31	22,529
56	22,389	17	22,471	36	22,544
5 01	22,412	21	22,481	41	22,565
07	22,435	26	22,511		

Tablica XXII

Próba nr. 15. Mielony karbid techniczny 67,2%-wy z 2%-wym dodatkiem CaF_2 . Azotowanie w temperaturze 900°C . Tablica obejmuje dane od momentu przyrostu na ciężarze.

Czas nagr. 41 min.	1 36	9,604	4 06	14,020
0 00 temp. 675°C	41	9,819	11	14,150
02 0,0230	45	10,022	16	14,284
05 0,0716	49	10,124	21	14,392
09 0,2070	52	10,245	27	14,537
12 0,4111	57	10,452	31	14,607
14 0,6100	2 01	10,591	36	14,738
16 0,8355	06	10,757	42	14,819
18 1,0329	11	10,944	47	14,931
20 1,3851	16	11,229	52	15,060
22 1,599	21	11,298	56	15,138
25 2,005	26	11,431	5 01	15,250
28 2,4522	31	11,562	07	15,364
30 2,727	36	11,711	11	15,446
31 temp. 900°C	41	11,862	16	15,532
32 3,158	46	12,005	21	15,622
35 3,741	52	12,177	26	15,707
38 4,380	57	12,292	31	15,790
42 5,206	3 01	12,400	36	15,881
46 5,807	06	12,523	41	15,919
50 6,316	11	12,687	46	15,973
54 6,615	16	12,789	51	16,042
57 7,061	21	12,945	6 01	16,173
1 01 7,474	26	13,044	07	16,240
07 7,929	31	13,149	11	16,290
11 8,187	36	13,292	16	16,329
15 8,425	42	13,441	21	16,396
19 8,622	46	13,530	26	16,455
23 8,852	51	13,669	31	16,501
27 9,140	56	13,797	41	16,599
31 9,345	4 01	13,915	48	16,669

Czas w godz. i min.	Przyrost w g/100 g badanego karbidu	Czas w godz. i min.	Przyrost w g/100 g badanego karbidu	Czas w godz. i min.	Przyrost w g/100 g badanego karbidu

Tablica XXIII

Próba nr 16. Mielony karbid¹ techniczny 67,2%-wy z 2%-wym dodatkiem CaF_2 .
Azotowanie w temperaturze 900° C. Tablica obejmuje dane od momentu przyrostu
na ciężarze.

Czas nagr. 39 min.		2 16	10,990	4 51	14,191
0 00 temp. 650° C		21	11,126	57	14,275
06	0,0299	26	11,251	5 02	14,355
11	0,1414	31	11,400	07	14,422
16	0,3781	37	11,547	11	14,469
21	0,7698	42	11,684	16	14,547
23	0,9657	47	11,797	21	14,629
26	1,2234	51	11,922	26	14,694
29	1,566	56	11,998	31	14,754
34 temp. 900° C		3 01	12,150	37	14,847
34	2,177	07	12,274	42	14,931
37	2,857	11	12,379	46	14,958
41	4,021	16	12,513	51	14,997
46	5,182	21	12,578	56	15,056
51	5,961	26	12,685	6 01	15,116
56	6,521	31	12,837	06	15,195
1 06 przerwa		36	12,994	16	15,306
w ogrzewaniu		42	13,083	21	15,364
16 temp. 780° C		47	13,156	26	15,422
21	9,283	51	13,233	31	15,486
27 temp. 900° C		56	13,325	37	15,544
27	9,426	4 01	13,432	42	15,589
31	9,530	06	13,533	46	15,649
37	9,763	11	13,577	51	15,698
41	9,883	16	13,677	58	15,736
46	10,073	21	13,759	7 03	15,776
51	10,263	26	13,857	06	15,799
56	10,421	31	13,912	12	15,846
2 01	10,620	36	13,985	17	15,889
07	10,742	41	14,069	21	15,926
11	10,835	46	14,147		

Tablica XXIV

Próba nr 17. Mielony karbid techniczny 67,2%-wy z 2%-wym dodatkiem CaCl_2 .
Azotowanie w temperaturze 900° C. Tablica obejmuje dane od momentu przyrostu
na ciężarze.

Czas nagr. 38 min.		0 10	0,1343	0 24	2,0409
0 00 temp. 660° C		13	0,3345	28	2,8351
04	0,0023	15	0,5859	32	3,654
07	0,0456	21	1,4867	35	4,282

Czas w godz. i min.	Przyrost w g/100 g badanego karbidu	Czas w godz. i min.	Przyrost w g/100 g badanego karbidu	Czas w godz. i min.	Przyrost w g/100 g badanego karbidu
Ciąg dalszy tablicy XXIV					
0 38	4,872	2 25	13,345	4 35	17,321
42	6,077	30	13,544	40	17,429
46	6,719	35	13,750	45	17,561
49 temp. 900° C		40	13,944	50	17,670
50	7,433	45	14,107	55	17,769
55	8,163	50	14,295	5 00	17,863
58	8,525	56	14,483	05	17,983
1 00	8,717	3 00	14,630	10	18,064
03	8,990	05	14,760	15	18,200
06	9,219	11	14,979	20	18,295
10	9,539	15	15,104	25	18,396
15	9,850	20	15,242	30	18,429
20	10,191	25	15,389	35	18,636
24	10,448	30	15,497	41	18,742
28	10,651	35	15,702	45	18,829
30	10,759	40	15,832	50	18,901
35	11,047	45	15,985	55	18,993
40	11,222	50	16,088	6 00	19,080
45	11,579	55	16,294	06	19,169
50	11,843	4 00	16,442	10	19,224
55	12,080	06	16,632	15	19,297
2 00	12,303	10	16,709	20	19,371
06	12,572	15	16,849	25	19,441
10	12,763	20	16,958	30	19,503
15	12,953	25	17,091		
20	13,179	31	17,227		

Tablica XXV

Próba nr 20. Mielony karbid techniczny 67,2%-wy bez dodatków Azotowanie w temperaturze 1000° C. Tablica obejmuje dane od momentu przyrostu na ciężarze.

Czas nagr. 26 min.	0 32	0,8047	1 06	18,914	
0 00 temp. 700° C	35	0,9049	09	19,096	
03	0,006	38	1,0301	14	19,252
06	0,0139	41	1,2315	19	19,404
08	0,0238	44	1,609	24	19,560
10	0,0336	46 temp. 1000° C	29	19,725	
13	0,0811	46	2,011	35	19,83
16	0,1419	48	2,653	39	19,963
19	0,2662	55	14,752	44	20,057
21	0,3302	58	16,922	49	20,148
23	0,4280	1 00	18,339	54	20,219
26	0,5516	02	18,669	59	20,31
29	0,6932	04	18,819		

Czas w godz. i min.	Przyrost w g/100 g badanego karbidu	Czas w godz. i min.	Przyrost w g/100 g badanego karbidu	Czas w godz. i min.	Przyrost w g/100 g badanego karbidu

Ciąg dalszy tablicy XXV

2 04	20,385	2 59	20,986	3 35	21,227
09	20,462	3 04	21,033	39	21,246
14	20,50	05 przerwa		45	21,275
19	20,566	prądowa		51	21,302
24	20,617	08 temp. 960° C		56	21,334
29	20,681	10	21,079	4 01	21,350
34	20,743	14 temp. 1000° C		06	21,372
39	20,788	14	21,080	12	21,405
45	20,848	19	21,129	18	21,426
50	20,899	24	21,156	24	21,44
54	20,942	29	21,183		

Tablica XXVI

Próba nr 21. Mielony karbid techniczny 67,2%-wy z 2%-wym dodatkiem CaCl_2 , Azotowanie w temperaturze 900° C. Tablica obejmuje dane od momentu przyrostu na ciężarze.

Czas nagr. 36 min.		1 14	11,332	3 29	17,988
0 00 temp. 665° C		20	11,762	34	18,138
02	0,0195	24	12,073	39	18 302
05	0,0595	30	12,449	44	18,455
07	0,1426	34	12,702	49	18,610
09	0,2444	40	13,090	54	18,710
11	0,4184	44	13,488	59	18,845
14	0,7908	49	13,714	4 04	18,994
16	1,2155	54	14,002	09	19,114
18	1,7748	59	14,244	14	19,211
20	2,3525	2 04	14,484	19	19,322
22	3,071	09	14,719	24	19,428
26	4,701	14	14,958	29	19,550
28	5,933	20	15,233	34	19,679
30	6,496	25	15,476	39	19,782
32	7,050	30	15,707	44	19,881
35	7,453	34	15,891	49	19,991
38	7,800	39	16,128	54	20,076
42	8,221	44	16,354	59	20,197
45 temp.	900° C	49	16,557	5 04	20,304
45	8,353	54	16,744	09	20,366
48	8,998	59	16,954	14	20,454
51	9,368	3 05	17,159	19	20,539
55	9,816	09	17,292	25	20,632
59	10,171	14	17,485	29	20,708
1 04	10,597	19	17,682	34	20,791
09	10,964	24	17,830	39	20,879

Czas w godz. i min	Przyrost w g/100 g badanego karbidu	Czas w godz. i min.	Przyrost w g/100 g badanego karbidu	Czas w godz. i min.	Przyrost w g/100 g badanego karbidu

Ciąg dalszy tablicy XXVI

5 44	20,956	6 09	21,350	6 34	21,676
49	21 038	14	21,430	43	21,784
54	21,129	20	21,512	50	21,853
59	21,190	24	21,570		
6 05	21,288	29	21,614		

Tablica XXVII

Próba nr 22. Mielony karbid techniczny 67,2%-wy z 4%-wym dodatkiem CaCl_2 . Azotowanie w temperaturze 900°C . Tablica obejmuje dane o momencie przyrostu na ciężarze.

Czas nagr. 32 min.	0 43	16,75	1 58	23,131	
0 00 temp. 650° C	45	17,131	2 03	23,295	
02	0,0350	48	17,717	08	23,394
06	0,2883	50	18,098	14	23,507
09	0,6354	54	18,673	19	23,581
11	1,0721	58	19,186	24	23,658
13	1,7281	1 02	19,717	28	23,717
15	2,585	06	20,106	33	23,768
21	1,603	11	20,599	38	23,821
23	11,926	14	20,837	43	23,871
27	13,891	18	21,167	48	23,913
29	14,231	23	21,602	3 06	23,961
31	14,507	28	21,843	12	23,975
33	14,76	33	22,088	18	23,986
36	15,258	38	22,335	24	23,992
37 temp. 900° C	44	22,625	29	24,005	
38	15,616	48	22,791	35	24,019
40	16,092	53	22,951		

Tablica XXVIII

Próba nr 23. Mielony karbid techniczny 67,2%-wy z 6%-wym dodatkiem CaCl_2 . Azotowanie w temperaturze 900°C . Tablica obejmuje dane od momentu przyrostu na ciężarze.

Czas nagr. 32 min.	0 24	11,074	0 46	17,226	
0 00 temp. 620° C	28	11,885	48	17,659	
03	0,0467	31	12,648	51	18,584
07	0,2358	34	13,432	53	18,819
10	0,7139	36	14,024	55	19,227
12	1,3034	38	14,601	58	19,858
14	2,194	41 temp. 900 °C	1 01	20,330	
17	3,725	41	15,600	04	20,832
20	6,319	43	16,296	08	21,356

Czas w godz. i min.	Przyrost w g/100 g badanego karbidu	Czas w godz. i min.	Przyrost w g/100 g badanego karbidu	Czas w godz. i min.	Przyrost w g/100 g badanego karbidu

Ciąg dalszy tablicy XXVIII

1 11	21,743	1 40	23,581	2 19	23,991
14	22,067	44	23,659	24	24,010
18	22,467	49	23,753	30	24,038
22	22,779	54	23,810	35	24,048
25	22,986	59	23,844	39	24,074
29	23,202	2 04	23,874	50	24,114
33	23,379	09	23,903	55	24,131
36	23,479	14	23,944	3 00	24,154

Tablica XXIX

Próba nr 24. Mielony karbid techniczny 67,2%-wy z 2%-wym dodatkiem CaCl_2 .
Azotowanie w temperaturze 900°C . Tablica obejmuje dane od momentu przyrostu
na ciężarze.

Czas nagr. 34 min.	1 33	15,196	4 02	21,600
0 00 temp. 640°C	38	15,454	08	21,773
03	42	15,734	13	21,880
06	46	15,952	17	21,972
09	51	16,251	22	22,092
12	57	16,582	28	22,212
14	2 02	16,808	32	22,305
16	07	17,065	37	22,433
19	12	17,303	42	22,512
21	17	17,567	47	22,606
23	22	17,815	51	22,673
25	27	17,997	56	22,771
30	32	18,241	5 02	22,886
33	37	18,524	08	22,972
37	42	18,869	13	23,117
39 temp. 900°C	48	19,066	20	23,165
40	52	19,240	26	23,243
43	57	19,443	33	23,335
46	3 02	19,648	37	23,387
49	07	19,849	42	23,450
52	12	20,042	47	23,496
55	17	20,234	52	23,558
58	22	20,392	58	23,614
1 03	27	20,552	6 06	23,680
07	32	20,632	11	23,752
12	37	20,876	18	23,813
17	42	21,187	26	23,885
21	47	21,187	32	23,924
25	52	21,320	39	23,978
29	57	21,478		

Czas w godz. i min.	Przyrost w g/100 g badanego karbidu	Czas w godz. i min.	Przyrost w g/100 g badanego karbidu	Czas w godz. i min.	Przyrost w g/100 g badanego karbidu

Tablica XXX

Próba nr 25. Mielony karbid techniczny 67,2%-wy z 4%-wym dodatkiem CaCl_2 .
Azotowanie w temperaturze 900°C . Tablica obejmuje dane od momentu przyrostu
na ciężarze.

Czas nagr. 29 min.		0 43	18,931	2 08	23,538
0 00 temp. 635°C		46	19,265	13	23,587
03	0,0131	49	19,642	18	23,680
05	0,0781	53	20,095	23	23,766
08	0,2941	58	20,495	28	23,836
10	0,5403	1 01	20,781	33	23,890
12	0,9416	04	20,992	38	23,930
13	1,2533	08	21,321	43	23,986
16	2,7646	13	21,611	48	24,016
18	5,514	18	21,870	53	24,065
20	10,049	23	22,132	58	24,110
22	13,185	28	22,390	3 03	24,138
25	15,815	33	22,562	08	24,135
29	16,589	38	22,756	13	24,175
31	16,980	43	22,933	18	24,188
33 temp. 900°C		48	23,046	23	24,203
33	17,292	53	23,201	28	24,240
36	17,845	2 00	23,375	33	24,263
38	18,179	04	23,465	38	24,284
41	18,632				

Tablica XXXI

Próba nr 26. Mielony karbid techniczny 67,2%-wy z 8%-wym dodatkiem CaCl_2 .
Azotowanie w temperaturze 900°C . Tablica obejmuje dane od momentu przyrostu
na ciężarze.

Czas nagr. 29 min.		0 35	19,519	1 35	24,363
0 00 temp. 600°C		38	20,062	39	24,402
03	0,0087	41	20,565	45	24,451
05	0,0759	44	21,176	49	24,480
08	0,2915	48	21,915	54	24,502
11	0,6525	51	22,398	2 00	24,540
13	1,1635	53	22,695	04	24,550
15	1,790	57	23,108	10	24,572
17	2,710	1 00	23,372	15	24,602
19	4,381	04	23,681	19	24,616
21	8,388	07	23,842	24	25,629
24	15,070	12	24,025	29	24,651
26	17,615	16	24,105	34	24,664
28	18,274	20	24,202	39	24,669
30	18,822	24	24,242		
32	19,218	29	24,303		

Czas w godz. i min.	Przyrost w g/100 g badanego karbidu	Czas w godz. i min.	Przyrost w g/100 g badanego karbidu	Czas w godz. i min.	Przyrost w g/100 g badanego karbidu

Tablica XXXII

Próba nr 27. Mielony karbid techniczny 67,2%-wy z 10%-wym dodatkiem CaCl_2 .
Azotowanie w temperaturze 900° C. Tablica obejmuje dane od momentu przyrostu
na ciężarze.

Czas nagr. 32 min.	0 29	1 18,957	1 08	24,103
0 00 temp. 630° C	31	19,480	14	24,154
03 0,1657	35	20,562	21	24,215
06 0,5077	37	21,159	30	24,295
08 0,8765	41 temp. 900° C		38	24,344
10 1,3868	41	22,163	43	24,373
12 2,109	45	22,638	50	24,383
14 3,051	48	23,242	58	24,460
16 4,372	50	23,427	2 03	24,460
19 7,183	53	23,657	09	24,519
21 10,411	56	23,814	20	24,575
23 14,792	1 00	23,961	27	24,608
27 18,395	04	24,036		

Tablica XXXIII

Próba nr 28. Mielony karbid techniczny 67,2%-wy z 2%-wym dodatkiem dolomitu.
Azotowanie w temperaturze 900° C. Tablica obejmuje dane od momentu przyrostu
na ciężarze.

Czas nagr. 44 min.	1 05	1,515	2 45	3,068
Maksimum ubytku od	10	1,594	50	3,145
chwili zapalenia pieca	16	1,709	55	3,220
na 100g karbidu 0,9927g	20	1,766	3 00	3,321
0 00 temp. 720° C	25	1,885	06	3,422
03 0 0132	30	1,926	10	3,479
07 0 0154	35	1,985	15	3,532
10 0,0835	40	2,080	21	3,613
13 0,1472	45	2,146	25	3,660
17 0,2614	50	2,251	31	3,718
21 0,4064	55	2,295	37	3,787
27 0,6457	2 01	2,381	42	3,855
31 temp. 900° C	05	2,480	46	3,896
31 0,7906	10	2,511	50	3,945
34 0,8917	15	2,590	55	4,004
38 0,9049	20	2,682	4 00	4,068
41 1,0520	26	2,763	05	4,125
45 1,1311	30	2,844	10	4,191
50 1,239	35	2,882	15	4,250
55 1,322	40	2,976	20	4,311
1 00 1,417				

Czas w godz.. i min.	Przyrost w g/100 g badanego karbidu	Czas w godz.. i min.	Przyrost w g/100 g badanego karbidu	Czas w godz.. i min.	Przyrost w g/100 g badanego karbidu

Tablica XXXIV

Próba nr 29. Mielony karbid techniczny 67,2%-wy z 2%-wym dodatkiem dolomitu. Azotowanie w temperaturze 900° C. Tablica obejmuje dane od momentu przyrostu na ciężarze.

Czas nagrż. 46 min.	1 19	1,667	3 09	3,229
Maksimum ubytku od	25	1,763	14	3,266
chwili zapalenia pieca	29	1,802	19	3,332
na 100 g karbidu 1,0869	35	1,885	24	3,349
0 00 temp. 745° C	39	1,932	29	3,403
03 0,0221	44	2,000	34	3,437
06 0,0344	50	2,086	39	3,476
09 0,0857	54	2,159	44	3,520
14 0,2105	59	2,233	49	3,564
19 0,3917	2 04	2,304	54	3,608
24 0,5434	09	2,370	59	3,657
26 temp. 900° C	14	2,443	4 06	3,723
29 0,7564	19	2,517	14	3,790
35 0,9155	24	2,580	19	3,836
39 0,9596	29	2,654	26	3,892
44 1,0869	35	2,757	34	3,961
49 1,165	40	2,825	39	4,008
54 1,248	44	2,876	48	4,083
59 1,337	49	2,955	55	4,137
1 04 1,420	54	3,021	5 02	4,211
09 1,493	59	3,104	08	4,272
14 1,574	3 04	3,180	14	4,333

Tablica XXXV

Próba nr 30. Mielony karbid techniczny 67,2%-wy z 2%-wym dodatkiem dolomitu. Azotowanie w temperaturze 900° C. Tablica obejmuje dane od momentu przyrostu na ciężarze.

Czas nagrż. 37 min.	0 28	0,8077	1 18	2,085
Maksimum ubytku od	30	0,8865	23	2,161
chwili zapalenia pieca	33	1,0058	28	2,230
na 100 g karbidu 0,8865g	37 temp. 900 °C		34	2,271
0 00 temp. 725° C	38	1,2445	38	2,321
02 0,0128	43	1,4342	43	2,381
05 0,0320	49	1,6068	48	2,416
08 0,0787	53	1,6835	53	2,504
12 0,1705	58	1,7602	58	2,568
15 0,2408	1 03	1,846	2 04	2,656
19 0,3985	08	1,927	08	2,712
23 0,5880	13	2,025	14	2,796

Czas w godz. i min. (h i min)	Przyrost w g/100 g badanego karbidu	Czas w godz. i min. (h i min)	Przyrost w g/100 g badanego karbidu	Czas w godz. i min. (h i min)	Przyrost w g/100 g badanego karbidu

Ciąg dalszy tablicy XXXV

2 19	2,860	3 18	3,529	4 18	4,199
23	2,903	23	3,581	23	4,254
28	2,963	29	3,655	28	4,311
33	3,033	33	3,702	33	4,369
38	3,103	38	3,755	38	4,427
43	3,150	43	3,811	43	4,489
48	3,225	48	3,892	48	4,559
53	3,274	53	3,922	53	4,616
58	3,325	58	3,977	58	4,680
3 03	3,387	4 03	4,037	5 03	4,738
08	3,446	08	4,090	08	4,787
13	3,478	13	4,143	13	4,851

Tablica XXXVI

Próba nr 31. Mielony karbid techniczny 67,2%-wy z MgO w ilości odpowiadającej 2%-wemu dodatkowi poprzednio dodawanego dolomitu. Azotowanie w temperaturze 900 °C. Tablica obejmuje dane od momentu przyrostu na ciężarze.

Czas nagr. 39 min.	1 21	2,291	3 21	4,392
Maksimum ubytku od	26	2,405	26	4,464
chwili zapalenia pieca	31	2,504	31	4,567
na 100g karbidu 0,4412g	36	2,603	37	4,619
0 00 temp. 680° C	41	2,719	41	4,668
02	46	2,812	46	4,738
06	51	2,886	51	4,802
11	56	2,983	56	4,873
17	2 01	3,090	4 01	4,945
21	06	3,190	06	5,008
25	11	3,275	12	5,088
28	16	3,369	16	5,135
31	21	3,468	21	5,211
34	26	3,545	26	5,259
36 temp. 900° C	32	3,651	31	5,310
36	36	3,376	36	5,358
41	41	3,822	41	5,402
46	47	3,906	46	5,454
51	51	3,979	51	5,493
56	57	4,066	56	5,541
1 02	3 02	4,126	5 01	5,589
06	08	4,207	06	5,644
11	12	4,269	12	5,695
16	17	4,344	16	5,732

Czas w godz. i min.	Przyrost w g/100 g badanego karbidu	Czas w godz. i min.	Przyrost w g/100 g badanego karbidu	Czas w godz. i min.	Przyrost w g/100 g badanego karbidu

Tablica XXXVII

Próba nr 32. Mielony karbid techniczny 67,2%-wy z dodatkiem MgO w ilości odpowiadającej 2%-wemu dodatkowi poprzednio dodawanego dolomitu. Azotowanie w temperaturze 900° C. Tablica obejmuje dane od momentu przyrostu na ciężarze.

Czas nagrzh. 39 min.	1 16	1,960	3 11	3,493
Maksimum ubytku od	21	2,027	16	3,564
chwili zapalenia pieca	26	2,109	24	3,667
na 100g karbidu 0,5137g	31	2,184	31	3,747
0 00. temp. 705° C	36	2,283	36	3,830
04 0,0111	42	2,333	41	3,876
08 0,0457	47	2,418	46	3,935
12 0,1091	51	2,466	51	3,989
16 0,2122	56	2,527	56	4,044
21 0,4205	2 01	2,605	4 03	4,094
23 0,5018	06	2,672	11	4,187
26 0,5252	11	2,747	17	4,270
30 temp. 900° C	17	2,815	21	4,330
30 0,8032	22	2,882	26	4,381
34 0,954	27	2,930	33	4,469
39 1,1285	31	2,979	41	4,568
44 1,259	36	3,037	46	4,619
47 1,323	41	3,096	51	4,687
51 1,434	47	3,172	57	4,742
56 1,563	51	3,225	5 01	4,790
1 01 1,695	56	3,291	06	4,845
07 1,791	3 01	3,350	11	4,893
12 1,882	06	3,421	16	4,945

Tablica XXXVIII

Próba nr 33. Mielony karbid techniczny 67,2%-wy z dodatkiem CaO w ilości odpowiadającej 2%-wemu dodatkowi dolomitu zawierającego 34,34% CaO. Azotowanie w temperaturze 900° C. Tablica obejmuje dane od momentu przyrostu na ciężarze.

Czas nagrzh. 27 min.	0 28	1,0884	1 29	2,635
Maksimum ubytku od	33	1,248	33	2,739
chwili zapalenia pieca	38	1,421	38	2,833
na 100g karbidu 0,5621	45	1,640	43	2,945
0 00 temp. 720° C	52	1,811	48	3,040
03 0,0042	58	1,958	54	1,143
08 0,0779	1 03	2,076	58	3,233
13 0,2737	08	2,187	2 03	3,320
19 temp. 900° C	13	2,303	08	3,400
19 0,6454	18	2,402	13	3,494
23 0,8716	23	2,516	18	3,585

Czas w godz. i min.	Przyrost w g/100 g badanego karbidu	Czas w godz. i min.	Przyrost w g/100 g badanego karbidu	Czas w godz. i min.	Przyrost w g/100 g badanego karbidu
Ciąg dalszy tablicy XXXVIII					
2 23	3,661	3 18	4,410	4 23	5,284
28	3,741	23	4,469	29	5,360
33	3,804	30	4,574	35	5,412
38	3,880	38	4,684	43	5,492
43	3,941	43	4,743	48	5,534
48	4,006	49	4,833	53	5,581
53	4,082	54	4,915	5 00	5,635
58	4,166	4 00	4,974	05	5,682
3 03	4,217	05	5,029	11	5,728
08	4,292	10	5,109	16	5,774
14	4,362	16	5,176		

Tablica XXXIX

Próba nr 34. Mielony karbid techniczny 67,2%-wy z dodatkiem CaO w ilości odpowiadającej 2%-wemu dodatkowi dolomitu zawierającego 34,34% CaO. Azotowanie w temperaturze 900° C. Tablica obejmuje dane od momentu przyrostu na ciężarze.

Czas nagr. 34 min.	1 21	2,270	3 21	4,505
Maksimum ubytku	27	2,404	26	4,566
od chwili zapalenia	32	2,526	31	4,624
pieca na 100g kar-	36	2,614	36	4,685
bidu 0,4318g	41	2,717	42	4,769
0 00 temp. 695° C	47	2,839	46	4,815
06	0,1070	51	51	4,881
10	0,1476	56	56	4,944
14	0,1648	2 01	4 01	4,994
18	0,2102	06	09	5,116
22	0,2904	11	16	5,178
25	0,4127	16	21	5,235
28	0,6018	21	27	5,304
31	0,8177	26	33	5,380
34	0,8744	31	37	5,407
38 temp. 900° C	36	3,879	42	5,502
38	1,0387	42	46	5,544
42	1,278	46	51	5,602
46	1,399	51	56	5,667
51	1,536	56	5 01	5,728
56	1,639	3 01	06	5,793
1 01	1,769	06	11	5,858
06	1,907	11	16	5,926
11	2,021	16	21	5,980
16	2,140			

Czas w godz. i min.	Przyrost w g/100 g badanego karbidu	Czas w godz. i min.	Przyrost w g/100 g badanego karbidu	Czas w godz. i min.	Przyrost w g/100 g badanego karbidu

Tablica XL

Próba nr 35. Karbid spreparowany nr 1. (81,1% CaC_2 , 0,7% N, $V=31,5$). Azotowanie bez dodatków w temperaturze 900° C. Tablica obejmuje dane od momentu przyrostu na ciężarze.

Czas nagr. 31 min.		1 30	3,741	3 35	5,899
Maksimum ubytku od		35	3,823	40	5,991
chwili zapalenia pieca		40	3,920	45	6,067
na 100g badanego kar-		45	4,014	50	6,144
bidu 0,1789g		51	4,118	55	6,233
0 00 temp. 630° C		55	4,198	4 00	6,297
05	0,0153	2 00	4,278	05	6,397
10	0,1252	05	4,365	10	6,474
15	0,2582	10	4,459	15	6,556
20	0,4755	16	4,551	21	6,642
22	0,5649	20	4,633	26	6,706
26	0,8257	25	4,710	30	6,760
30	1,1496	31	4,832	35	6,837
35	1,498	35	4,904	40	6,916
40	1,660	40	4,986	45	6,990
42 temp. 900° C		46	5,083	50	7,074
50	2,314	51	5,165	55	7,184
55	2,557	55	5,223	5 00	7,220
1 00	2,782	3 00	5,308	05	7,300
05	2,994	05	5,400	10	7,379
10	3,199	10	5,487	15	7,450
16	3,449	16	5,587	20	7,522
20	3,575	20	5,666	25	7,604
26	3,659	28	5,796		

Tablica XLI

Próba nr 36. Karbid spreparowany nr 2. (65,4% CaC_2 , 0,2% N, $V=45$). Azotowanie bez dodatków w temperaturze 900° C. Tabela obejmuje dane od momentu przyrostu na ciężarze.

Czas nagr. 33 min.		0 27	1,0317	1 15	3,561
Maksimum ubytku od		32	1,466	20	3,812
chwili zapalenia pieca		36 temp. 900° C		25	4,064
na 100g badanego kar-		36	1,628	31	4,279
bidu 0,1748g		40	1,775	35	4,353
0 00 temp. 660° C		45	2,124	40	4,644
03	0,005	50	2,352	45	4,935
08	0,0539	55	2,556	50	5,039
14	0,1407	1 00	2,759	55	5,243
19	0,4429	06	3,030	2 00	5,435
23	0,6463	10	3,328	05	5,659

Czas w godz. i min.	Przyrost w g/100 g badanego karbidu	Czas w godz. i min.	Przyrost w g/100 g badanego karbidu	Czas w godz. i min.	Przyrost w g/100 g badanego karbidu

Ciąg dalszy tablicy XLI

2 10	5,823	3 15	7,714	4 20	8,648
15	6,004	22	7,816	25	8,717
20	6,134	27	7,888	30	8,779
26	6,335	31	7,948	35	8,845
31	6,494	35	8,007	40	8,911
35	6,631	40	8,085	46	8,977
40	6,775	45	8,160	51	9,055
45	6,942	50	8,235	55	9,085
50	7,080	56	8,313	5 00	9,168
55	7,212	4 00	8,372	05	9,222
3 00	7,367	05	8,456	10	9,282
05	7,497	10	8,510	15	9,360
10	7,618	15	8,582	20	9,414

Tablica XLII

Próba nr 37. Karbid spreparowany nr 3. (2% wtopionego fluorytu, 68,3% CaC_2 , 0,45% N, $V=31,5$). Azotowanie bez dodatków w temperaturze 900° C. Tablica obejmuje dane od momentu przyrostu na ciężarze.

Czas nagr. 34 min.	0 52	13,439	2 36	19,946
Maksimum ubytku od	54	13,844	41	20,119
chwili zapalenia pieca	57	14,193	46	20,290
na 100g badanego kar-	59	14,401	51	20,420
bidu 0,0517g	1 02	14,721	56	20,666
0 00 temp. 645° C	05	14,999	3 01	20,712
05	0,0042	09	06	20,836
09	0,0069	13	12	21,004
14	0,0771	17	16	21,099
18	0,1750	21	21	21,216
22	0,4442	26	26	21,340
26	0,7584	32	31	21,474
31	1,2604	37	36	21,567
33	1,523	41	41	21,668
35	1,827	46	46	21,764
37 temp. 900° C	51	18,049	51	21,858
37	2,308	56	56	21,957
39	3,006	2 01	4 01	22,010
41	4,154	06	07	22,140
44	6,779	11	11	22,211
45	7,941	16	16	22,287
47	10,339	21	21	22,369
48	11,194	26	26	22,440
50	12,711	31	32	22,533

Czas w godz. i min.	Przyrost w g/100 g badanego karbidu	Czas w godz. i min.	Przyrost w g/100 g badanego karbidu	Czas w godz. i min.	Przyrost w g/100 g badanego karbidu

Ciąg dalszy tablicy XLII

4 36	22,595	4 46	22,716	4 57	22,903
41	22,666	51	22,811	5 01	22,965

Tablica XLIII

Próba nr 38. Karbid spreparowany nr 4. (2% wtopionego fluorytu, 71,5% CaC_2 , 0,2% N, V=45). Azotowanie bez dodatków w temperaturze 900° C. Tabela obejmuje dane od momentu przyrostu na ciężarze.

Czas nagr. 35 min.	0 22	0,6237	0 39	3,636
0 00 temp. 660° C	24	0,8675	41	4,078
03	0,0020	27	42 przerwa prądowa	
07	0,0103	32	przy temp. 295° C	
12	0,0950	35		
18	0,3201	37		

Tablica XLIV

Próba nr 39. Karbid spreparowany nr 1. (81,1% CaC_2 , 0,7% N, V=31,5). Azotowanie bez dodatków w temperaturze 900° C. Tablica obejmuje dane od momentu przyrostu na ciężarze.

Czas nagr. 32 min.	1 27	2,757	3 22	4,872
Maksimum ubytku od	32	2,882	28	4,951
chwili zapalenia pieca	37	2,997	32	5,020
na 100 g karbidu	42	3,117	37	5,089
0,2958 g	47	3,189	42	5,161
0 00 temp. 665° C	53	3,367	48	5,253
05	0,0183	57	52	5,311
12	0,0922	2 03	58	5,399
17	0,2261	08	4 02	5,496
22	0,4386	12	07	5,579
26	0,6292	18	13	5,671
31	1,0989	22	20	5,768
37	1,2559	27	26	5,871
42 temp. 900° C	32	4,092	32	5,948
42	1,455	37	37	6,017
47	1,635	42	42	6,077
52	1,796	47	47	6,150
57	1,937	52	52	6,197
1 04	2,124	57	57	6,253
08	2,258	3 02	5 02	6,313
12	2,369	08	07	6,396
17	2,498	12	12	6,470
22	2,628	17	17	6,530

Czas w godz. i min.	Przyrost w g/100 g badanego karbidu	Czas w godz. i min.	Przyrost w g/100 g badanego karbidu	Czas w godz. i min.	Przyrost w g/100 g badanego karbidu

Tablica XLV

Próba nr 40. Karbid spreparowany nr 3. (2% wtopionego fluorytu 68,3% CaC_2 , 0,45% N, $V=31,5$). Azotowanie bez dodatków w temperaturze 900° C. Tablica obejmuje dane od momentu przyrostu na ciężarze.

Czas nagr. 37 min.	0 54	20,833	2 38	24,534
Maksimum ubytku od	58	21,083	44	24,662
chwili zapalenia pieca	1 01	21,230	53	24,833
na 100 g karbidu	04	21,413	58	24,929
0,0271	08	21,623	3 03	25,004
0 00 temp. 675° C	13	21,853	08	25,081
03	19	21,119	13	25,163
07	23	22,262	18	25,256
13	29	22,498	24	25,329
17	34	22,691	29	25,460
20	39	22,866	34	25,482
22	43	23,025	38	25,522
24	48	23,209	43	25,579
26	53	23,248	48	25,635
29	59	23,547	53	25,683
31	2 03	23,667	58	25,729
33 temp. 900° C	08	23,821	4 03	25,784
33	13	23,953	08	25,824
37	18	24,093	14	25,893
38	23	24,225	18	25,896
40	29	24,333	24	25,928
45	33	24,433	30	25,957
49				

Tablica XLVI

Próba nr 41. Karbid spreparowany nr 2. (65,4% CaC_2 , 0,2% N, $V=45$). Azotowanie bez dodatków w temperaturze 900° C. Tablica obejmuje dane od momentu przyrostu na ciężarze.

Czas nagr. 35 min.	0 33	1,876	1 15	4,263
0 00 temp. 680° C	36	temp. 900° C	20	4,483
05	36	2,074	25	4,671
08	40	2,315	31	4,952
11	46	2,657	36	5,141
15	50	2,837	40	5,297
18	55	3,183	45	5,469
21	1 00	3,460	50	5,672
25	05	3,723	55	5,811
29	10	4,007	2 00	5,972

Czas w godz. i min.	Przyrost w g/100 g badanego karbidu	Czas w godz. i min.	Przyrost w g/100 g badanego karbidu	Czas w godz. i min.	Przyrost w g/100 g badanego karbidu
Ciąg dalszy tablicy XLVI					
2 05	6,134	3 05	7,773	4 10	9,141
10	6,291	10	7,884	16	9,256
16	6,476	15	8,009	20	9,372
21	6,637	21	8,152	25	9,455
25	6,767	25	8,240	30	9,543
30	6,901	31	8,379	35	9,649
35	7,034	36	8,462	40	9,718
41	7,164	46	8,660	50	9,862
45	7,275	50	8,753	55	9,979
50	7,413	55	8,841	5 00	10,055
55	7,529	4 01	8,970	05	10,175
3 00	7,649	05	9,039		

Tablica XLVII

Próba nr 42. Karbid spreparowany nr 4. (2% wtopionego fluorytu, 71,5% CaC_2 , 0,2% N, V=45). Azotowanie bez dodatków w temperaturze 900° C. Tablica obejmuje dane od momentu przyrostu na ciężarze.

Czas nagr. 30 min.	1 21	12,475	3 15	18,963
0 00 temp. 630° C	25	12,968	20	19,101
05	0,0228	30	25	19,235
10	0,0736	35	30	19,401
15	0,1710	39	35	19,487
19	0,2896	44	40	19,605
22	0,4506	47	45	19,710
25	0,7216	52	50	19,833
28	1,0824	56	55	19,938
31	1,448	2 00	4 00	20,013
34	1,766	05	05	20,123
37	2,203	10	10	20,191
40	2,768	15	15	20,276
43 temp. 90° C	20	16,918	20	20,365
43	3,452	27	25	20,450
46	4,710	31	30	20,531
48	5,825	35	36	20,625
50	6,717	40	42	20,717
53	7,852	45	48	20,806
56	8,654	50	54	20,882
1 01	9,651	55	5 00	20,972
05	10,410	3 00	05	21,044
09	10,985	05	10	21,064
13	11,583	11	15	21,162
16	11,898			

Czas w godz. i min.	Przyrost w g/100 g badanego karbidu	Czas w godz. i min.	Przyrost w g/100 g badanego karbidu	Czas w godz. i min.	Przyrost w g/100 g badanego karbidu

Tablica XLVIII

Próba nr 43. Karbid spreparowany nr. 4. (2% wtopionego fluorytu 71,5% CaC_2 , 0,2% N, $V=45$). Azotowanie bez dodatków w temperaturze 900 °C. Tablica obejmuje dane od momentu przyrostu na ciężarze.

Czas nagr. 32 min.		1 06	11,801	3 12	19,510
0 00 temp. 680° C		11	12,366	17	19,667
03	0,0185	17	12,962	22	19,816
06	0,0601	22	13,401	27	19,936
11	0,1850	27	13,897	32	20,093
14	0,3052	31	14,225	38	20,228
16	0,4578	36	14,636	42	20,338
18	0,6982	42	15,103	48	20,482
21	1,0682	47	15,465	52	20,565
24	1,383	52	15,792	57	20,695
27	1,859	57	16,055	4 02	20,815
29	2,196	2 02	16,435	07	20,916
31 temp. 900° C		07	16,609	12	20,999
31	2,668	12	17,032	17	21,083
33	3,255	17	17,263	22	21,157
35	3,935	22	17,532	27	21,265
37	4,939	27	17,772	32	21,300
39	5,915	27	17,772	38	21,431
42	7,265	32	18,017	43	21,545
44	7,945	37	18,243	47	21,694
46	8,583	42	18,438	52	21,694
49	9,004	48	18,683	58	21,767
52	9,887	53	18,873	5 02	21,828
55	10,350	57	19,038	07	21,883
57	10,655	3 02	19,164	12	21,948
1 02	11,339	07	19,344		

Tablica XLIX

Próba nr 44. Karbid spreparowany nr 3. (2% wtopionego fluorytu, 68,3% CaC_2 , 0,45% N, $V=31,5$). Azotowanie bez dodatków w temperaturze 900 °C. Tablica obejmuje dane od momentu przyrostu na ciężarze

Czas nagr. 34 min.		0 20	0,9208	0 40	9,043
0 00 temp. 675° C		23	1,2768	42	9,660
02	0,0095	25	1,633	44	10,215
07	0,0187	27	2,079	46	10,642
10	0,1305	29	2,825	49	11,129
14	0,2919	32 temp. 900 °C		51	11,519
16	0,3218	32	4,453	56	12,204
18	0,6581	38	8,307	58	12,489

Czas w godz. i min.	Przyrost w g/100 g badanego karbidu	Czas w godz. i min.	Przyrost w g/100 g badanego karbidu	Czas w godz. i min.	Przyrost w g/100 g badanego karbidu

Ciąg dalszy tablicy XLIX

1 02	13,035	2 02	17,644	3 12	20,269
06	13,467	07	17,881	17	20,367
11	14,019	12	18,119	22	20,482
16	14,530	17	18,346	27	20,606
20	14,867	22	18,587	32	20,724
24	15,225	27	18,769	37	20,839
29	15,570	32	18,940	42	20,933
32	15,845	37	19,129	47	21,033
35	16,026	42	19,324	52	21,132
38	16,206	47	19,509	57	21,222
42	16,453	52	19,613	4 02	21,318
47	16,775	57	19,813	07	21,384
53	17,155	3 02	19,956	12	21,469
58	17,402	07	20,131		

Tablica L

Próba nr 45. Karbid spreparowany nr 1. (81,1% CaC_2 , 0,7% N, preparowany przy 31,5 V). Azotowanie w temperaturze 900° C z 2%-wym dodatkiem domieszanego CaF_2 . Tablica obejmuje dane od momentu przyrostu na ciężarze.

Czas nagr. 35 min.	1 21	11,840	3 10	18,104
0 00 temp. 695° C	25	12,636	15	18,218
05	0,0718	29	13,254	18,353
10	0,3352	35	13,776	18,511
15	0,9001	40	14,120	18,640
18	1,369	45	14,465	18,765
22	1,916	50	14,786	18,898
25	2,323	55	15,145	19,019
28 temp. 900° C	2 00	15,398	50	19,152
28	2,950	05	15,696	19,277
31	3,965	10	15,920	19,406
33	4,774	15	16,169	19,526
35	5,390	20	16,399	19,626
38	6,210	25	16,605	19,765
42	7,015	30	16,787	19,894
44	7,331	35	16,974	20,072
48	7,963	40	17,146	20,196
51	8,346	45	17,295	20,282
55	8,805	50	17,481	20,383
1 00	9,337	55	17,644	20,469
06	9,921	3 00	18,811	20,560
10	10,352	05	17,974	20,598
16	10,931			

Czas w godz. i min.	Przyrost w g/100 g badanego karbidu	Czas w godz. i min.	Przyrost w g/100 g badanego karbidu	Czas w godz. i min.	Przyrost w g/100 g badanego karbidu

Tablica LI.

Próba nr 46. Karbid spreparowany nr 1 zawierający: 81,1% CaC_2 i 0,7% N_2 , preparowany przy 31,5 V. Azotowanie w temperaturze 900°C z 2%-wym dodatkiem domieszanego CaF_2 . Tablica obejmuje dane od momentu przyrostu na ciężarze.

Czas nagr. 23 min.		1 24	12,107	3 15	17,142
0 00 temp. 700°C		30	12,539	20	17,286
02	0,0025	35	12,875	26	17,332
06	0,1221	40	13,114	30	17,565
10	0,4356	45	13,419	35	17,680
13	0,9321	50	13,712	41	17,860
15	1,4613	55	13,992	45	17,959
18	2,073	2 01	14,295	51	18,142
21 temp. 900°C		07	14,570	57	18,338
21	3,244	10	14,710	4 03	18,436
24	4,700	15	14,934	09	18,637
27	5,792	20	15,168	15	18,772
30	6,574	25	15,388	20	18,852
34	7,272	30	15,582	25	18,962
39	7,990	35	15,791	30	19,060
42	8,580	40	15,930	35	19,180
47	8,927	45	16,136	40	19,270
53	9,570	51	16,334	45	19,385
57	9,974	55	16,474	50	19,504
1 02	10,427	3 00	16,628	55	19,629
07	10,866	05	16,793	5 00	19,724
12	11,205	10	16,982	06	19,853
18	11,650				

Tablica LII.

Próba nr 47. Karbid spreparowany nr 2 zawierający: 65,4% CaC_2 i 0,2% N_2 , preparowany przy 45 V. Azotowanie w temperaturze 900°C z 2%-wym dodatkiem domieszanego CaF_2 . Tablica obejmuje dane od momentu przyrostu na ciężarze.

Czas nagr. 24 min.		0 27	9,161	1 15	14,943
0 00 temp. 700°C		31	10,182	21	15,378
05	0,0497	34	10,679	26	15,666
10	0,4817	37	11,100	30	15,960
12	0,8578	41	11,816	36	16,278
14	1,3737	45	12,133	40	16,534
17	2,113	50	12,743	45	16,793
20 temp. 900°C		55	13,222	51	17,149
20	4,071	1 00	13,775	55	17,429
22	6,085	05	14,142	2 01	17,566
24	7,801	10	14,572	05	17,715

Czas w godz. i min.	Przyrost w g/100 g badanego karbidu	Czas w godz. i min.	Przyrost w g/100 g badanego karbidu	Czas w godz. i min.	Przyrost w g/100 g badanego karbidu
Ciąg dalszy tablicy LII					
2 10	17,939	2 55	19,425	3 35	20,139
15	18,131	3 00	19,487	41	20,213
20	18,424	06	19,648	48	20,282
24	18,633	13	19,766	55	20,375
32	18,741	19	19,865	4 00	20,431
39	18,965	25	19,971	05	20,479
45	19,126	30	20,065	10	20,505
50	19,275				

Tablica LIII

Próba nr 48. Karbid spreparowany nr 2 zawierający: 65,4% CaC_2 i 0,2% N_2 , spreparowany przy 45 V. Azotowanie w temperaturze 900°C z 2%-wym dodatkiem domieszanego CaF_2 . Tablica obejmuje dane od momentu przyrostu na ciężarze.

Czas nagr. 23 min.	0 58	11,089	2 22	15,857
0 00 temp. 710°C	1 03	11,504	30	16,123
03	0,0831	08	35	16,256
07	0,3157	15	40	16,381
11	0,8307	21	45	16,508
14	1,5115	25	50	16,588
17	2,351	30	55	16,679
22	4,851	35	3 01	16,780
24	5,574	40	05	16,837
27	6,213	45	11	16,887
31	7,202	50	18	16,979
37 temp. 900°C	55	14,927	24	17,012
40	8,631	2 00	30	17,045
45	9,478	05	35	17,070
49	9,943	10	40	17,074
53	10,475	15		

Tablica LIV

Próba nr 49. Karbid K 28 spreparowany, o granulacji 1–2 mm. Azotowanie bez dodatków w temperaturze 900°C . Tablica obejmuje dane od momentu przyrostu na ciężarze.

Czas nagr. 23 min.	0 18	0,8834	0 52	1,918
0 00 temp. 800°C	22	1,149	57	1,943
07	0,0737	27	1 02	1,956
09 temp. 900°C	32	1,534	07	1,950
10	0,2295	37	17	1,941
12	0,4037	43	27	1,905
15	0,6545	47	37	1,893

Czas w godz. i min.	Przyrost w g/100 g badanego karbidu	Czas w godz. i min.	Przyrost w g/100 g badanego karbidu	Czas w godz. i min.	Przyrost w g/100 g badanego karbidu

Tablica LV

Próba nr 50. Karbid K 28 spreparowany, o granulacji 1—2 mm. Azotowanie bez dodatków w temperaturze 900° C. Tablica obejmuje dane od momentu przyrostu na ciężarze.

Czas nagr. 80 min.	0 40	0,395	1 35	0,9037
0 00 temp. 760° C	45	0,4363	40	0,9368
05 0,0162	50	0,5004	47	0,9843
11 0,0662	55	0,5542	55	1,0381
15 temp. 900° C	1 00	0,6162	2 00	1,0754
15 0,1034	05	0,6667	06	1,0959
19 0,1406	10	0,701	12	1,1516
23 0,1861	15	0,7506	20	1,204
27 0,2273	21	0,7941	25	1,229
31 0,2792	25	0,8396	30	1,270
35 0,3329	30	0,8642	35	1,285

Tablica LVI

Próba nr 51. Karbid K 27 spreparowany, o granulacji 1—2 mm. Azotowanie w temperaturze 900° C. Tablica obejmuje dane od momentu przyrostu na ciężarze.

Czas nagr. 80 min.	0 20 temp. 900° C	0 36	0,4387	
0 00 temp. 700° C	20	0,1867	40	0,5486
05 0,008	25	0,2561	45	0,5062
10 0,0317	31	0,3335	51	0,5539
16 0,1351				

Tablica LVII

Próba nr 52. Karbid K 27 spreparowany, o granulacji 1—2 mm. Azotowanie w temperaturze 900° C. Tablica obejmuje dane od momentu przyrostu na ciężarze.

Czas nagr. 73 min.	0 57	0,6599	1 57	1,152
0 00 temp. 780° C	1 02	0,7057	2 02	1,167
06 0,0534	07	0,7457	07	1,197
12 0,0954	12	0,8097	12	1,243
17 temp. 900° C	17	0,9636	17	1,276
17 0,1984	22	0,8964	22	1,297
22 0,259	27	0,9193	27	1,316
27 0,3271	32	0,9645	32	1,366
32 0,4082	37	0,9994	37	1,385
37 0,4654	42	1,0413	42	1,411
42 0,5128	47	1,088	47	1,438
47 0,5664	52	1,104	52	1,461
52 0,6179				

Czas w godz. i min.	Przyrost w g/100 g badanego karbidu	Czas w godz. i min.	Przyrost w g/100 g badanego karbidu	Czas w godz. i min.	Przyrost w g/100 g badanego karbidu

Tablica LVIII

Próba nr 53. Karbid techniczny z 0,5%-wym dodatkiem Ferrum Reductum. Azotowanie w temperaturze 900° C. Tablica obejmuje dane od momentu przyrostu na ciężarze.

Czas nagr. 57 min.		0 48	1,5016	1 42	2,3487
0 00 temp. 770° C		52	1,5907	52	2,4865
03	0,0459	1 05	1,8203	2 07	2,6846
07	0,2079	09	1,9036	17	2,8310
09	0,3417	12	1,9524	27	2,9688
15 temp. 900° C		17	2,0184	37	3,0779
15	0,6167	22	2,0581	47	3,2129
22	0,9572	27	2,1427	57	3,3077
27	1,0308	32	2,2137	3 07	3,4110
32	1,1514	37	2,2826	21	3,4684
42	1,3868				

Tablica LIX

Próba nr 54. Karbid techniczny z 1%-wym dodatkiem Ferrum Reductum. Azotowanie w temperaturze 900° C. Tablica obejmuje dane od momentu przyrostu na ciężarze.

Czas nagr. 70 min.		0 40	0,7944	2 00	2,2421
0 00 temp. 690° C		50	1,0304	10	2,3947
05	0,0173	1 00	1,2319	20	2,5461
15	0,1123	11	1,4391	30	2,6797
20	0,2360	20	1,6032	40	2,8092
30	0,4133	30	1,7787	50	2,9300
35	0,6332	40	1,9457	3 00	3,0498
36 temp. 900° C		50	1,9457	05	3,1142

Tablica LX

Próba nr 55. Karbid K 31 spreparowany, kruszony o granulacji 1–2 mm. Azotowanie bez dodatków w temperaturze 900° C. Tablica obejmuje dane od momentu przyrostu na ciężarze.

Czas nagr. 3 godz.		0 35	0,0934	1 24	0,2304
11 min.		39	0,1053	29	0,2404
0 00 temp. 830° C		44	0,1191	35	0,2538
04	0,0042	49	0,1352	40	0,2683
10	0 0145	54	0,1478	45	0,2798
14	0 0283	1 00	0,1623	2 00	0,3001
19	0 0417	04	0,1753	05	0,3101
24 temp. 900° C		10	0,1975	11	0,3258
24	0,0566	14	0,2019	20	0,3453
29	0,0708	19	0,2159	30	0,3713

Czas w godz. i min.	Przyrost w g/100 g badanego karbidu	Czas w godz. i min.	Przyrost w g/100 g badanego karbidu	Czas w godz. i min.	Przyrost w g/100 g badanego karbidu

Ciąg dalszy tablicy LX

2 40	0,3912	2 59	0,4383	3 16	0,4841
44	0,4027	3 04	0,4547	20	0,4906
49	0,419	10	0,4711	24	0,5098
55	0,4291				

Tablica LXI

Próba nr 56. Karbid K 31 spreparowany, kruszony o granulacji 1—2 mm. Azotowanie bez dodatków w temperaturze 900° C. Tablica obejmuje dane od momentu przyrostu na ciężarze.

Czas nagr. 3 godz.	1 03	0,1637	2 25	0,3247	
03 min.	08	0,1687	30	0,3352	
0 00 temp. 800° C	13	0,1832	34	0,3457	
07	0,0035	18	0,1950	38	0,3510
14	0,0195	22	0,2034	43	0,3598
19	0,0321	28	0,2213	49	0,3731
26	0,0580	33	0,2316	55	0,3773
31 temp. 900° C	39	0,2430	3 01	0,3999	
31	0 0398	45	0,2594	07	0,4128
36	0,0870	51	0,2705	11	0,4261
41	0,1069	57	0,2828	16	0,4391
46	0,1187	2 14	0,3018	25	0,4666
51	0,1419	20	0,3167	31	0,4800
58	0,1571				

Tablica LXII

Próba nr 57. Karbid K 29 spreparowany, kruszony o granulacji 1—2 mm. Azotowanie bez dodatków w temperaturze 900° C. Tablica obejmuje dane od momentu przyrostu na ciężarze.

Czas nagr. 1 godz.	0 48	0,4279	2 05	0,9343	
14 min.	54	0,4717	10	0,9624	
0*00 temp. 740° C	59	0,5115	15	0,9998	
05	0,0120	1 04	0 5404	20	1,0267
10	0,0386	09	0,5718	25	1,0517
14	0,0368	15	0,6127	32	1,0963
19	0,1573	21	0,6630	37	1,1268
25 temp. 900° C	26	0,6823	42	1,1542	
25	0,2013	31	0,7233	47	1,1819
29	0,2403	40	0,7856	52	1,2173
34	0,2825	46	0,8378	57	1,2479
39	0,3336	51	0,8844	3 02	1,2739
43-	0,3977	2 00	0,8981	05	1,2901

Czas w godz. i min.	Przyrost w g/100 g badanego karbidu	Czas w godz. i min.	Przyrost w g/100 g badanego karbidu	Czas w godz. i min.	Przyrost w g/100 g badanego karbidu

Tablica LXIII

Próba nr 58. Karbid K 29 spreparowany, kruszony o granulacji 1–2 mm. Azotowanie bez dodatku w temperaturze 900° C. Tablica obejmuje dane od momentu przyrostu na ciężarze.

Czas nagrż. 1 godz.		0 58	0,3286	2 05	0,8360
20 min.		1 02	0,3650	10	0,8744
0 00 temp. 700° C		07	0,3963	15	0,8942
05	0,0068	12	0,4402	21	0,9255
10	0,0131	17	0,4719	25	0,9894
16	0,0302	22	0,5174	30	1,0159
20	0,0396	27	0,5605	35	1,0512
26	0,0725	32	0,5977	40	1,0761
31	0,1085	38	0,6413	45	1,1193
36 temp. 900° C		43	0,6769	50	1,1398
36	0,1552	48	0,7153	55	1,1699
40	0,1861	55	0,7632	3 00	1,2043
48	0,2443	2 00	0,7972	05	1,2337
53	0,2882				

Tablica LXIV

Próba nr 59. Karbid techniczny mielony z 2%-wym dodatkiem żeliwa białego. Azotowanie w temperaturze 900° C. Tablica obejmuje dane od momentu przyrostu na ciężarze.

Czas nagrż. 1 godz.		1 23	1,7393	3 14	3,3283
03 min.		32	1,8662	20	3,4079
0 00 temp. 690° C		37	1,9412	26	3,5042
04	0,0167	48	2,1085	32	3,5867
09	0,0455	53	2,1822	38	3,6593
14	0,0940	58	2,2602	45	3,7626
20	0,1678	2 03	2,3380	51	3,8429
24	0,2434	08	2,4084	56	3,9022
30	0,4279	15	2,5262	4 01	3,9604
34	0,5894	22	2,3786	06	4,0464
39 temp. 900° C		27	2,7186	14	4,0983
39	0,8340	32	2,7839	20	4,1791
44	0,9592	37	2,8640	25	4,2424
51	1,1299	44	2,9673	32	4,2944
56	1,2360	53	3,0613	39	4,3809
1 02	1,3554	58	3,1144	46	4,4616
07	1,4540	3 03	3,1824	53	4,5475
13	1,5895	08	3,2759	5 00	4,6226
18	1,6528				

Czas w godz. i min.	Przyrost w g/100 g badanego karbidu	Czas w godz. i min.	Przyrost w g/100 g badanego karbidu	Czas w godz. i min.	Przyrost w g/100 g badanego karbidu

Tablica LXV

Próba nr 60. Karbid techniczny mielony z 3%-wym dodatkiem żeliwa białego. Azotowanie w temperaturze 900° C. Tablica obejmuje dane od momentu przyrostu na ciężarze.

Czas nagr. 1 godz.		1 24	1,8022	3 14	3,5445
10 min.		32	1,9353	19	3,6149
0 00 temp. 690° C		38	2,0445	24	3,6883
06	0,0093	44	2,1526	29	3,7531
12	0,0645	50	2,2554	34	3,8304
17	0,1609	58	2,3763	41	3,9298
23	0,3213	2 03	2,4705	48	4,0222
27	0,4440	10	2,5344	54	4,0565
32	0,6149	16	2,7024	59	4,1332
37	0,7723	21	2,7879	4 05	4,2163
42	0,9240	27	2,8884	26	4,4169
47 temp. 900° C		32	2,9668	31	4,4867
47	1,0693	38	3,0511	36	4,5541
52	1,1931	44	3,1220	41	4,5650
58	1,3263	49	3,2399	46	4,5759
1 03	1,4296	54	3,2673	51	4,5854
08	1,4633	59	3,3527	56	4,5937
14	1,6301	3 04	3,4114	5 01	4,6055
19	1,7472	09	3,4783	06	4,6130

Tablica LXVI

Próba nr 61. Karbid techniczny mielony z 3%-wym dodatkiem żeliwa białego. Azotowanie w temperaturze 900° C. Tablica obejmuje dane od momentu przyrostu na ciężarze.

Czas nagr. 1 godz.		0 55	1,3904	2 10	2,5053
07 min.		1 00	1,4865	15	2,5813
0 00 temp. 720° C		07	1,5681	20	2,6467
03	0,0218	11	1,6044	25	2,7213
10	0,0816	15	1,7336	30	2,7831
16	0,2262	20	1,7893	35	2,6838
20	0,3767	25	1,8321	40	2,9204
25	0,4923	30	1,9472	45	3,0011
30	0,4923	36	2,0437	53	3,0738
30 temp. 900° C		40	2,1210	55	3,0944
30	0,7840	47	2,2106	3 00	3,1598
35	0,9496	50	2,2453	05	3,2171
40	1,0691	56	2,3027	10	3,2716
45	1,1845	2 00	2,3572	15	3,3149
50	1,2604	05	2,4286	20	3,3727

Czas w godz. i min.	Przyrost w g/100 g badanego karbidu	Czas w godz. i min.	Przyrost w g/100 g badanego karbidu	Czas w godz. i min.	Przyrost w g/100 g badanego karbidu

Ciąg dalszy tablicy LXVI

3 26	3,4402	4 00	3,8121	4 34	4,1382
30	3,4859	08	3,8500	40	4,1952
35	3,5338	13	3,9028	46	4,2589
40	3,6034	18	3,9578	51	4,2931
45	3,6391	24	4,0591	56	4,3348
50	3,6837	29	4,0741	5 01	4,4036
55	3,7413				

Tablica LXVII

Próba nr 62. Karbid techniczny mielony z 4%-wym dodatkiem żeliwa białego. Azotowanie w temperaturze 900° C. Tablica obejmuje dane od momentu przyrostu na ciężarze.

Czas nagr. 1 godz.	1 28	1,8508	3 29	3,3809
02 min.	35	1,9537	33	3,4311
0 00 temp. 700° C	40	2,0160	38	3,4850
05	45	2,0380	43	3,5413
10	50	2,1665	48	3,5980
15	56	2,2396	54	3,6703
20	2 07	2,3731	59	3,7198
25	12	2,4405	4 03	3,7713
30	17	2,5162	08	3,8747
34 temp. 900° C	22	2,5859	13	3,8821
34	29	2,6411	18	3,9388
38	34	2,7425	23	3,9800
43	39	2,8011	28	4,0302
48	44	2,8555	33	4,0380
54	52	2,9596	38	4,1424
58	58	3,0233	43	4,2295
1 03	3 03	3,0330	48	4,2807
09	08	3,1350	53	4,3225
13	13	3,1885	58	4,3810
18	18	3,2445	5 02	4,4447
23	23	3,3010		

Tablica LXVIII

Próba nr 64. Karbid K 30 spreparowany, kruszony o granulacji 1–2 mm. Azotowanie bez dodatku w temperaturze 900° C. Tablica obejmuje dane od momentu przyrostu na ciężarze.

Czas nagr. 1 godz.	0 16	0,0247	0 37	0,1785
10 min.	20	0,0491	42	0,2141
0 00 temp. 690° C	27	0,0939	48	0,2339
03	32 temp. 900° C		51	0,2868
11	32	0,1318	53	0,2984

Czas w godz. i min.	Przyrost w g/100 g badanego karbidu	Czas w godz. i min.	Przyrost w g/100 g badanego karbidu	Czas w godz. i min.	Przyrost w g/100 g badanego karbidu

Ciąg dalszy tablicy LXVIII

1 00	0,3386	1 45	0,6412	2 25	0,8852
05	0,3718	50	0,6741	30	0,9126
10	0,4062	55	0,7069	35	0,9362
15	0,4413	2 00	0,7390	40	0,9680
20	0,4786	05	0,7738	45	0,9896
25	0,5143	10	0,7974	50	1,0178
30	0,5500	15	0,8279	55	1,0522
35	0,5840	20	0,8585	3 00	1,0843
40	0,6045				

Tablica LXIX

Próba nr 65. Karbid K 30 spreparowany o granulacji 1–2 mm. Azotowanie bez dodatku w temperaturze 900° C. Tablica obejmuje dane od momentu przyrostu na ciężarze.

Czas nagr. 1 godz.	0 55	0,3101	2 04	0,7078
06 min.	59	0,3357	09	0,7261
0 00 temp. 710° C	1 04	0,3721	14	0,7425
04	0,0669	09	19	0,7789
10	0,0186	14	24	0,7938
14	0,0471	20	29	0,8197
19	0,0692	24	34	0,8420
24	0,0981	29	39	0,8626
29 temp. 900° C	34	0,5384	44	0,8809
29	0,1349	39	49	0,9068
34	0,1768	44	54	0,9356
40	0,2085	49	59	0,9538
46	0,2533	54	3 04	0,9794
50	0,2744	59		

Tablica LXX

Próba nr 66. Karbid K — 31 spreparowany, kruszony o granulacji 1–2 mm. Dodatek $\text{CaCl}_2 = 1,66\%$. Azotowanie w temperaturze 900° C. Tablica obejmuje dane od momentu przyrostu na ciężarze.

Czas nagr. 1 godz.	0 32	0,8057	1 13	1,9662
26 min.	37 temp. 900° C		20	2,0530
0 00 temp. 680° C	37	1,0312	25	2,1228
01	0,0035	42	29	2,1774
07	0,0575	48	34	2,2381
14	0,2074	53	40	2,3151
18	0,2946	57	43	2,3553
22	0,3929	1 03	47	2,4058
27	0,5746	07	52	2,5204

Czas w godz. i min.	Przyrost w g/100 g badanego karbidu	Czas w godz. i min.	Przyrost w g/100 g badanego karbidu	Czas w godz. i min.	Przyrost w g/100 g badanego karbidu

Ciąg dalszy tablicy LXX

2 02	2,5794	2 27	2,8007	2 52	3,0252
07	2,6254	32	2,8617	57	3,0678
12	2,6801	37	2,8829	3 02	3,1131
17	2,7331	42	2,9352		
22	2,7745	47	2,9765		

Tablica LXXI

Próba nr 67. Karbid K 31 spreparowany, kruszony o granulacji 1–2 mm. Dodatek $\text{CaCl}_2 = 1,72\%$. Azotowanie w temperaturze 900°C . Tablica obejmuje dane od momentu przyrostu na ciężarze.

Czas nagr. 44 min.	0 36 temp. 900°C	1 25	2,2670
0 00 temp. 680°C	36	31	2,3263
02	0,0161	41	2,4018
06	0,0539	53	2,4474
11	0,1617	58	2,4880
18	0,3431	1 05	2,5481
21	0,4387	10	2,5868
26	0,6239	15	2,6357
31	0,8280	20	2,6720

Tablica LXXII

Próba nr 68. Karbid nr 43 mielony, spreparowany z 2,01%-wym dodatkiem wtórnego CaCl_2 , 57,58% CaC_2 . Azotowanie w temperaturze 900°C . Tablica obejmuje dane od momentu przyrostu na ciężarze.

Czas nagr. 29 min.	0 28	16,3050	1 04	19,5730
0 00 temp. 685°C	29	16,4540	06	19,6780
02	0,0564	30	09	19,7750
06	1,4813	32	11	19,8550
10	2,6385	34	13	19,9180
12 temp. 900°C	35	17,2310	15	19,9730
12	7,4850	36	17	20,0280
15	12,2740	37	19	20,0730
17	14,3370	38	21	20,1200
18	14,5690	40	26	20,2380
20	15,0570	43	31	20,3230
21	15,2090	45	36	20,4020
22	15,4240	47	41	20,4700
23	15,5840	52	46	20,5160
24	15,7100	54	51	20,5200
25	15,8870	56	57	20,5590
26	16,0850	58	2 01	20,5710
27	16,1515	1 01		

Czas w godz. i min.	Przyrost w g/100 g badanego karbidu	Czas w godz. i min.	Przyrost w g/100 g badanego karbidu	Czas w godz. i min.	Przyrost w g/100 g badanego karbidu

Tablica LXXIII

Próba nr 69. Karbid nr 43 mielony, spreparowany z wtopionym 2,01%-wym dodatkiem CaCl_2 , 57,58% CaC_2 . Azotowanie w temperaturze 900° C. Tablica obejmuje dane od momentu przyrostu na ciężarze.

Czas nagr. 28 min.		0 31	16,3180	1 05	19,3920
0 00 temp. 640° C		32	16,4620	06	19,4430
01,5	0,0026	33	16,6240	08	19,5370
03	0,0183	35	16,8800	11	19,6780
04	0,0349	37	17,1050	14	19,7680
05	0,0347	38	17,2200	16	19,8350
08	0,4416	39	17,3040	18	19,8990
10	0,9683	40	17,4670	20	19,9540
11	1,4814	41	17,5570	23	20,0390
16 temp. 900° C		42	17,6680	26	20,1330
16	9,7768	43	17,7700	29	20,2100
18	12,7450	45	17,9700	33	20,3300
19,5	14,0500	46	18,0720	39	20,4180
22	14,8630	48	18,2130	43	20,5080
23	15,1380	50	18,3910	48	20,5930
24	15,3130	52	18,5610	53	20,6820
26	15,6280	54	18,7320	58	20,7380
27	15,7910	57	18,9400	2 03	20,8440
28	15,8750	1 00	19,1110	08	20,8480
29	16,0320	02	19,2300	13	20,9210
30	16,1730	04	19,3500	16	20,9600

Tablica LXXIV

Próba nr 70. Karbid nr 37 spreparowany zawierający 80,80% CaC_2 i 0,14% wtopionego CaCl_2 . Azotowanie w temperaturze 900° C. Tablica obejmuje dane od momentu przyrostu na ciężarze.

Czas nagr. 44 min.		0 20	15,4726	0 36	18,5456
0 00 temp. 730° C		21	16,3436	37	18,6426
01	0,0023	23	17,1736	39	18,8036
02	0,0252	24	17,3416	40	18,8816
04,5	0,1441	25	17,5036	41	18,9656
06	0,2916	26	17,6386	42	19,0226
09	0,9279	27	17,7416	45	19,2036
10 temp. 900° C		28	17,8456	47	19,3526
10.5	1,5269	29	17,9526	49	19,4886
12	3,1501	30	18,0386	51	19,6586
14.5	6,8858	32	18,2416	53	19,7326
19	14,2726	34	18,3816	55	19,8476

Czas w godz. i min.	Przyrost w g/100 g badanego karbidu	Czas w godz. i min.	Przyrost w g/100 g badanego karbidu	Czas w godz. i min.	Przyrost w g/100 g badanego karbidu

Ciąg dalszy tablicy LXXIV

0 58	20,0056	1 25	21,5866	2 06	23,1106
1 00	20,1046	28	21,9646	11	23,3136
02	20,2236	31	21,8236	16	23,5076
04	20,3396	34	21,9256	21	23,7010
06	20,4426	38	22,0866	26	23,9306
09	20,6286	42	22,2476	36	24,2096
11	20,7786	46	22,3636	41	24,3826
13	20,8306	51	22,5736	46	24,5576
16	21,0336	55	22,7146	51	24,6256
19	21,2046	59	22,8836	58	24,9736
22	21,4426	2 03	23,0576	3 02	25,1176

Tablica LXXV

Próba nr 71. Karbid nr 37 mielony, spreparowany zawierający 80,80% CaC_2 i 0,14% wtopionego CaCl_2 . Azotowanie w temperaturze 900° C. Tablica obejmuje dane od momentu przyrostu na ciężarze.

Czas nagr. 40 min.	0 38	17,7431	1 18	20,8201
0 00 temp. 670° C	39	17,8791	21	20,8901
02 0,0046	40	17,9871	24	20,9301
03 0,0046	41	18,1301	27	21,1041
05 0,0309	43	18,2931	31	21,3941
07 0,0724	44	18,3861	34	21,4451
08 0,1014	45	18,4721	37	21,6551
10 0,2258	46	18,5491	43	21,8401
11 0,2323	47	18,6341	47	22,0681
15 0,5285	48	18,7651	54	22,2901
16 0,6505	49	18,8001	2 00	22,5301
17 0,7744	50	18,8851	09	22,9051
18 0,8681	52	19,0211	14	23,0491
19 0,9468	54	19,1801	18	23,1611
20 1,2632	55	19,2531	23	23,3540
21 1,4878	57	19,3961	28	23,5481
23 temp. 900° C	59	19,5711	33	23,6761
23.5 2,2371	1 01	19,6681	37	23,8071
26 4,5230	03	19,8031	41	23,9351
29 5,4677	05	19,9121	47	24,1371
30 10,9171	08	20,0861	52	24,2931
32 13,5881	10	20,2061	57	24,4081
34 15,7341	12	20,3151	3 02	24,5401
37 17,5221	15	20,5081		

Czas w godz. i min.	Przyrost w g/100 g badanego karbidu	Czas w godz. i min.	Przyrost w g/100 g badanego karbidu	Czas w godz. i min.	Przyrost w g/100 g badanego karbidu

Tablica LXXVI

Próba nr 72. Karbid nr 38, mielony, spreparowany zawierający 83,41% CaC_2 i 0,57% CaCl_2 wtopionego. Azotowanie w temp. 900° C. Tablica obejmuje dane od momentu przyrostu na ciężarze.

Czas nagrż. 44 min.	0 42	21,9779	1 24	28,8159
0 00 temp. 650° C	43	21,9779	26	29,0349
02 0,0025	45	24,4849	29	29,2859
04 0,0247	47	22,9539	32	29,4839
05 0,0543	48	23,2059	35	29,6969
08 0,0963	50	23,6449	39	29,9589
10 0,1555	51	23,8519	44	30,2539
12 0,2442	52	24,0849	47	30,4219
14 0,3579	54	24,5089	52	30,6489
17 0,5556	56	24,9089	56	30,7669
19 0,8070	58	25,3079	2 01	30,9489
20 0,9971	59	25,4919	05	31,0939
22 1,4028	1 00	25,6839	09	31,2069
23 1,7499	02	26,0189	14	31,3059
24 2,2239	04	26,3499	19	31,4779
28 8,5131	05	26,4979	24	31,4979
30 12,8089	07	26,8099	29	31,6419
32 16,1479	09	27,1099	35	31,7399
34 18,3739	11	27,3569	40	31,8189
35 temp. 900° C	13	27,6479	44	31,8839
37 20,0269	16	28,0029	49	31,9519
39 20,8619	19	28,3089	53	32,0069
41 21,3599	22	28,6889	58	32,0819

Tablica LXXVII

Próba nr. 73. Karbid nr 38, mielony, spreparowany zawierający 83,41% CaC_2 oraz 0,57% wtopionego CaCl_2 . Azotowanie w temp. 900° C. Tablica obejmuje dane od momentu przyrostu na ciężarze.

Czas nagrż. 50 min.	0 22	0,6299	0 43	20,2150
0 00 temp. 630 °C	23	0,7346	45	20,7480
02 0,0082	24	0,8670	46 temp. 900° C	
04 0,0190	26	1,1946	46	20,9580
06 0,0395	27	1,3732	47	21,2400
08 0,0611	28	1,6150	48	21,4820
10 0,0755	29	1,8620	49	21,7440
12 0,1222	30	2,1810	51	22,2420
14 0,1792	31	2,6150	52	22,5040
16 0,2387	32	3,2120	53	22,7970
18 0,3373	39	17,3550	54	23,1300
21 0,5169	41	19,4190	55	23,2940

Czas w godz. i min.	Przyrost w g/100 g badanego karbidu	Czas w godz. i min.	Przyrost w g/100 g badanego karbidu	Czas w godz. i min.	Przyrost w g/100 g badanego karbidu

Ciąg dalszy tablicy LXXVII

0 56	23,5630	1 15	27,4980	2 04	31,6060
57	23,7560	17	27,9090	08	31,6160
58	24,0190	18	28,0990	12	31,9240
59	24,2440	20	28,2580	15	32,0210
1 02	24,9520	21	28,3710	18	32,1240
03	25,1480	23	28,4690	21	32,2440
04	25,3580	25	28,8840	24	32,2520
05	25,5840	28	29,1870	32	32,4250
06	25,7640	30	29,4380	35	32,4840
07	25,9890	35	29,8980	39	32,5800
08	26,1640	37	30,0040	44	32,6420
09	26,3640	41	30,3220	51	32,7140
10	26,5440	44	30,5120	54	32,7800
11	27,0000	46	30,6560	59	32,8780
13	27,1080	56	31,3180	3 04	32,9340
14	27,2720	2 01	31,5020		

5. WNIOSKI

1. Stwierdzono ujemny wpływ dodatku dolomitu na szybkość azotowania karbidu. Badania kinetyki tego procesu wskazywałyby na to, że dodatek ten nie powinien być stosowany przy produkcji azotniaku.

2. Ustalono, że żelazo czyste i białe żeliwo są inhibitorami reakcji azotowania, a działanie tych dodatków, jako niezależne od ich stężenia, można by przyrównać do działania inhibitorów w reakcjach wielofazowych.

3. W badaniach nad wpływem CaF_2 wtopionego w karbid i mechanicznie z nim wymieszanego uzyskano potwierdzenie ustalonego przez Francka i Endlera faktu, że sposób wprowadzania tego dodatku jest obojętny.

Wyniki badań nad kinetyką azotowania karbidów gruboziarnistych świadczą o tym, że intensywność działania CaF_2 jako dodatku przyspieszającego ten proces nie zależy od jego stężenia.

4. Badania nad wpływem dodatku CaCl_2 pozwoliły na ustalenie następujących faktów:

a) dodatek CaCl_2 działa znacznie intensywniej aniżeli dodatek CaF_2 ;

b) działanie CaCl_2 jest proporcjonalne do stężenia tego dodatku w przeciwieństwie do działania CaF_2 ;

c) nie jest rzeczą obojętną, w jaki sposób wprowadza się dodatek CaCl_2 ; przy wtopieniu w karbid uzyskuje się znacznie lepsze rezultaty aniżeli przy mechanicznym wymieszaniu;

d) stosowanie CaCl_2 zamiast fluorytu prawdopodobnie pozwoliłoby znacznie obniżyć wysokie wymagania stawiane co do stopnia rozdrobnienia karbidu, a tym samym obniżyłoby koszty mielenia. Wskazują na to wyniki badań nad kinetyką azotowania gruboziarnistego karbidu opudrowanego chlorkiem wapniowym;

e) uzyskano bardzo wysoką wydajność azotowania (po 2 godz. aż 84,22%) wyjątkowo niskoprocentowego karbidu (57,58% CaC_2) przy zastosowaniu 2,01% dodatku wtopionego CaCl_2 . Wyniki tych badań otwierają bardzo zachęcającą perspektywę uzyskiwania wysokich wydajności azotowania karbidów niskoprocentowych, co przy dotychczasowym sposobie prowadzenia tego procesu zawsze nastroczało trudności nie do przewyciężenia;

f) zaproponowano wtapianie CaCl_2 przez wsypywanie określonych porcji tego dodatku do pustych panwi przed napełnianiem ich ciekłym karbidem;

g) należałoby może podkreślić, że chlorek wapnia jest produktem odpadkowym przemysłu sodowego, a stosowany dotychczas fluoryt sprowadza się z zagranicy.

5. Uzyskane wyniki w zestawieniu z wynikami prac opublikowanych przez innych autorów pozwalają na sformułowanie następującego uogólnienia:

Dodatki przyspieszające (lub opóźniające) proces azotowania węgla wapniowego, takie jak CaCN_2 , CaS i CaCl_2 , których działanie można przyrównać do działania katalizatorów w reakcjach jednofazowych, działają znacznie intensywniej wprowadzane na drodze stopienia ich z CaC_2 . Natomiast w przypadku substancji takich, jak CaF_2 , których działanie jako niezależne od stężenia da się porównać z działaniem katalizatorów w reakcjach wielofazowych; sposób ich wprowadzenia nie odgrywa roli. Zarówno przy stopieniu jak i mechanicznym wymieszaniu z węglem wapniowym uzyskuje się jednakowe rezultaty.

Pragnę podziękować Kierownikowi naszej Katedry Prof. W. Bobrownickiemu za okazywane zainteresowanie tą pracą oraz za udzielanie mi rad i wskazówek w ciągu jej wykonywania.

LITERATURA

- [1] W. Bobrownicki — *Technologia związków azotowych*, rozdział poświęcony produkcji azotniaku (w przygotowaniu do druku).
- [2] G. Petersen, H. H. Franck — *Z. f. anorg. Chem.* **237** (1938), 1.
- [3] Takeo Aono — *Chem. Zbl.* II, 2, (1941) 3026;
Bull. Chem. Soc. Japan **16**, No 4, (1941). 106.

- [4] H. H. Franck, W. Kendler — Zt. f. Elektrochem. **45** (1939) 541.
[5] H. H. Franck, H. Heimann — Zt. f. Elektrochem. **33** (1927) 469.
[6] A. Cochet — Zt. f. anorg. Chem. **44** (1931) 367.
[7] F. E. Polseniusz — Chem. Zeit. **77** (1907) 958.
[8] G. Bredig — Zt. f. Elektrochem. **13** (1907) 69.
[9] G. Bredig — Zt. f. Elektrochem. **13** (1907) 605.
[10] F. Foerster, H. Jacoby — Zt. f. Elektrochem. **13** (1907) 101.
[11] H. H. Franke, F. Hochwald, G. Hoffman — Zt. f. physik. Chem. Bodenstein Festl. (1931) 895.
[12] H. H. Franck, H. Endler — Zt. f. physik. Chem. Abt. A. **184** (1939) 127.
[13] L. A. Кузнецов — *Производство карбида кальция* G. N. — T. I. Ch. L. Moskwa-Leningrad (1950) 276.

Katedra Technologii Nieorganicznej

Wpłynęło 31. XII. 1954

ИССЛЕДОВАНИЕ ВЛИЯНИЯ РАЗЛИЧНЫХ ПРИМЕСЕЙ НА КИНЕТИКУ РЕАКЦИИ АЗОТИРОВАНИЯ КАРБИДА КАЛЬЦИЯ

В исследованиях влияния различных примесей на реакцию азотирования карбида кальция применен термогравиметрический метод с использованием электромагнитных весов.

Исследования показали:

- а) вредное влияние примеси доломита,
- б) вредное действие железа, независимо от его количества, смешанного с карбидом,
- в) получено подтверждение известного факта, что способ введения к карбиду фтористого кальция в качестве примеси не влияет на течение процесса азотирования,
- г) установлено, что благоприятное влияние хлористого кальция растёт с увеличением его концентрации в карбиде,
- д) а также, что способ его введения к карбиду, в качестве примеси, имеет решающее значение.

Результаты этих исследований в сопоставлении с уже известными фактами позволяют выдвинуть предположение, что хлористый кальций вместе с цианамидом кальция, катализирующим процесс азотирования, и вместе с сернокислым кальцием, действующим в этом случае как ингибитор, создают группу веществ, которые в рассматриваемом процессе действуют как гомогенные катализаторы. Вещества, принадлежащие к этой группе, действуют более интенсивно, если они являются втопленными в карбид, а не только смешанными с ним механически.

UNTERSUCHUNGEN ÜBER DEN EINFLUSS VON VERSCHIEDENER ZUSÄTZE AUF DIE GESCHWINDIGKEIT DER AZOTIERUNG DES CALCIUMCARBIDS

Es wurden Untersuchungen über den Einfluss von verschiedenen Zusätzen auf die Azotierungsgeschwindigkeit des Calciumcarbids thermogravimetrisch mit Hilfe einer elektromagnetisch gesteuerten Waage durchgeführt. Folgendes wurde festgestellt:

- 1) die Zugabe von Dolomit wirkt sich schädlich aus,
- 2) die schädliche Wirkung des Eisens ist von der Menge dieses Zusatzes unabhängig,
- 3) die schon früher festgestellte Tatsache, dass die Wirksamkeit von Calciumfluorid von der Art wie es dem Calciumcarbid zugemischt wurde, ohne Bedeutung auf den Verlauf der Azotierung ist, wurde nochmals bestätigt,
- 4) die Wirksamkeit vom Calciumchlorid wächst mit seiner Konzentration im Gemisch mit Calciumcarbid,
- 5) die Art in welcher das Calciumchlorid mit dem Calciumcarbid zusammengebracht wurde ist von grundsätzlicher Bedeutung.

Diese Ergebnisse rechtfertigen die Behauptung, dass die reaktionsbeschleunigenden Stoffe beim Azotierungsprozess des Calciumcarbids (CaCl_2 und CaCN_2) einerseits und das reaktionshemmende CaS_2 andererseits, bei der Azotierung des Calciumcarbids nach Art von homogenen Katalysatoren wirken. Die Wirkung dieser Verbindungen ist intensiver, wenn sie in die Masse des Calciumcarbids eingeschmolzen sind, als wenn sie nur mechanisch zugemischt wurden.

T A B E L A   Z B I O R C Z A

Lp.	Nr nr prób.	Nr nr tabel	Rodzaj ewn. nr karbidu	Ilość i sposób wprowadzenia dodatku	Ilość CaC ₂ w %	Temp. zainiejo- wania azotowa nia w °C	Czas dogrze- wania do 900° C w min	po osiągnięciu temp. 900° C			po upływie 1 godziny			po upływie 2 godzin			po upływie 3 godzin		
								Ilość g N na 100 g karbidu	% N	Wydajność β_{9000}	Ilość g N na 100 g karbidu	% N	Wydajność β_1	Ilość g N na 100 g karbidu	% N	Wydajność β_2	Ilość g N na 100 g karbidu	% N	Wydajność β_3
1	9, 10, 11, 12	17, 18, 19, 20	Techniczny mielony	bez	67,2	654	51	1,456	1,435	4,905	1,6947	1,666	5,767	3,3295	3,220	11,320	4,471	4,279	15,210
2	15, 16	22, 23	„	2% domieszanego CaF ₂	„	662	32	2,667	2,597	9,076	7,0666	6,599	24,048	10,568	9,688	36,514	12,246	10,907	41,670
3	35, 39	40, 44	Spreparowany mielony (nr. 1)	bez	81,1	647	42	1,884	1,849	5,313	2,399	2,342	6,765	3,881	3,735	10,942	4,930	4,698	13,903
4	45, 46	50, 51	„	2% domieszanego CaF ₂	„	697	24	3,097	3,004	8,733	9,791	8,918	27,611	14,821	12,907	41,792	17,719	15,042	49,931
5	36, 41	41, 46	Spreparowany mielony (nr 2)	bez	65,4	670	36	1,851	1,817	6,473	3,109	3,015	10,872	5,703	5,395	19,530	7,508	6,983	26,255
6	47, 48	52, 53	„	2% domieszanego CaF ₂	„	705	28	6,351	5,971	22,20	12,515	11,119	43,748	16,347	14,046	57,145	18,125	15,339	63,360
7	37, 44	42, 49	Spreparowany mielony (nr. 3)	2% wtopionego CaF ₂	68,3	660	34	3,380	3,269	11,318	13,634	11,993	45,640	18,003	15,256	60,280	20,301	16,874	67,988
8	42, 43	47, 48	Spreparowany mielony (nr. 4)	2% wtopionego CaF ₂	71,5	655	37	3,060	2,969	7,775	10,339	9,366	33,054	16,104	13,867	51,497	18,820	15,839	60,197
9	55, 56	60, 61	Sprep. kruszony 1—2 mm (K 31)	bez	83,7	815	27	0,0632	0,063	0,172	0,1610	0,160	0,439	0,2931	0,292	0,800	0,4199	0,417	1,146
10	57, 58	62, 63	Sprep. kruszony 1—2 mm (K 29)	0,5% wtopionego CaF ₂	77,8	720	30	0,1782	0,177	0,416	0,4320	0,430	1,269	0,8476	0,840	2,490	1,2339	1,218	3,626
11	49, 50	54, 55	Sprep. kruszony 1—2 mm (K 28)	1% wtopionego CaF ₂	63,8	780	7	0,1228	0,122	0,440	1,2835	1,267	4,601	—	—	—	—	—	—
12	64, 65	68, 69	Sprep. kruszony 1—2 mm (K 30)	2% wtopionego CaF ₂	81,7	700	30	0,1333	0,133	0,373	0,3407	0,339	0,953	0,7106	0,705	1,989	1,0216	1,011	2,859
13	52	57	Sprep. kruszony 1—2 mm (K 27)	5% wtopionego CaF ₂	71,5	740	18	0,1925	0,192	0,615	0,6874	0,682	2,198	1,1610	1,147	3,713	—	—	—
14	17, 21, 24	24, 26, 29	Techniczny mielony	2% domieszanego CaCl ₂	67,2	655	44	8,759	8,051	29,798	10,505	9,504	35,743	14,437	12,611	49,113	17,061	14,574	58,060
15	22, 25	27, 30	„	4% domieszanego CaCl ₂	„	644	35	16,454	14,124	55,987	20,068	16,710	68,280	23,285	19,330	81,550	24,023	19,366	81,740
16	66, 67	70, 71	Sprep. kruszony 1—2 mm (K 31)	Opudrowany 1,69% CaCl ₂	83,7	680	36	1,0212	1,010	2,790	1,7113	1,682	4,675	2,5935	2,528	7,086	3,0950	3,002	8,456
17	70, 71	74, 75	Sprep. mielony (nr. 37)	0,14% wtopionego CaCl ₂	80,8	700	16	1,882	1,847	5,327	19,862	16,570	56,216	22,728	18,502	64,260	24,766	19,849	70,096
18	72, 73	76, 77	Sprep. mielony (nr. 38)	0,57% wtopionego CaCl ₂	83,41	640	40	20,492	17,006	56,185	25,091	20,058	68,796	31,189	23,772	85,510	32,500	24,527	89,110
19	68, 69	72, 73	Sprep. mielony (nr. 43)	2,01% wtopionego CaCl ₂	57,58	662	14	8,631	7,945	35,079	19,264	16,148	78,274	20,674	17,130	84,020	—	—	—
20	28, 29, 30	33, 34, 35	Techniczny mielony	2% dolomitu	67,2	730	31	0,9305	0,922	3,166	1,521	1,498	5,176	2,403	2,346	8,178	3,296	3,190	11,217
21	31, 32	36, 37	„	MgO w ilości odpow. 2% dolomitu	„	692	33	0,9361	0,927	3,184	1,739	1,708	5,915	2,828	2,748	9,619	3,720	3,586	12,660
22	33, 34	38, 39	„	CaO w ilości odpow. 2% dolomitu	„	707	16	0,8410	0,834	2,862	1,879	1,844	6,394	3,194	3,095	10,870	4,212	4,041	14,332
23	53	58	„	0,5% ferrum reductum	„	770	15	0,6167	0,612	2,097	1,7320	1,702	5,894	2,5921	2,526	8,821	3,3387	3,229	11,356
24	54	59	„	1,0% ferrum reductum	„	690	36	0,7944	0,788	2,703	1,2319	1,216	4,191	2,2421	2,192	7,630	3,0498	2,959	10,379
25	59	64	„	2% żeliwa białego	„	690	39	0,8340	0,827	2,837	1,3156	1,297	4,475	2,2913	2,189	7,616	3,1416	3,045	10,691
26	60, 61	65, 66	„	3% żeliwa białego	„	705	38	0,9266	0,917	3,152	1,4270	1,406	4,854	2,3856	2,329	8,118	3,2621	3,158	11,101
27	62	67	„	4% żeliwa białego	„	700	34	0,7940	0,787	2,702	1,3939	1,374	4,743	2,2881	2,236	7,786	3,0512	2,960	10,383